

Köszvény-thea.

Kitünő gyógyszer még idült köszvény-fájdalmaknál is. E szer, az egész ausztriai birodalomban a legjobb sikerrel használtatik, — s hogy minden kívánalomnak megfelelhessünk, — mostantól fogva a köszvény-thea, következő gyógyszerárakban leszen kapható:

Pest: Török J. király-utca 7-dik szám.

Bécsben: egyedül skizárólag Twerdy W. gyógyszerésznél, zum „goldenen Hirschen“ — Kohlmarkt.

- Zagrab: Cejcek J.
- Baden: Waber A.
- Brünn: Lusar L.
- Debreczen: dr. Rotschnek E.
- Grecz: Grablowitz V.
- Iglau: Inderka V.
- Klagenfurt: dr. Hauser P.
- Krakó: Stockmár E.
- Salzbach: Schenk O.
- Lemberg: Rucker S.
- Linz: Vielguth és fia.
- Praga: Filepek A. Karlsplatz, és Lereh H. am Graben.
- Pozsony: Heintzei F.
- Sternberg: Holly F.
- Znaim: Glasner A. uraknál.

Fő- és szétküldési raktár:

Kopal A. gyógyszerésznél (Mauer) Bécs mellett, a hol egyszersmind raktárak átvelele iránt értekezhetni. — 1 csomag ára használati utasítással együtt 50 kr., két csomagnál kevesebb nem küldhető: a pakolásért 10 kr. számítatik. 808 (3-3)

Wanko D. fia

Pesten, József-tér 11. sz., a fürdő-utca sarkán,
porcellán-, kőedény- és égett agyag (Terra-Cotta) áruk raktárát. 826 (5-10)

Épen most jelentek meg Heckenast Gusztáv könyvkiadó-hivatalában (Pesten, egyetem-utca 4-dik szám) és minden könyvkereskedésben is kaphatók:

COELIBÁTUS és POLGÁRI HÁZASSÁG.

TARTALMA:
I. A gazdasszony. Egyház-történeti tanulmány.
II. Egynemű főtiszt. és nagyszagos agyvérlenek sajnos aberrációját a polgári házasság dolgában. Tiszteletlen polemia.

PAPRÁMORGÓ

a „Barátfülek” szerzője.
Nagy nyolczadrét. — Ára 1 forint.

JÉZUS ÉLETE.

Irta **RENAN ERNŐ.**
Toldalékul: Három fontos vélemény Renan „Jézus élete” felett különböző theologiai szempontból fejtegetve.
Második kiadás. Ára 2 forint.

Türsch F.

Pesten, váci-utca 19-dik szám ajánl
női vászonnemű-eket,
ingek, corsettek, szoknyák, agy-nemű stb.
Árjegyzék bérmentve.
761 (3-3)

Haszonbérlet.

A sárbogárd-tinodi közbirtokosságnak összes regálája a fő-fogadói épületekkel együtt f. évi június hó 9-én d. e. 9 órákor árverés után három évre haszonbérbe adatik; bérleti akarók 10-száztólvali ellátva megjelenni kéretnek.

Sóos Károly, főfogadnok.
834 (3-3)

Titkos betegségeket

még makacs és üdült bajokat is egy kór-dobban, mint magán gyakorlat folytán több ezer beteg legjobbnak bizonyult mód szerint, sokszor a nélkül, hogy a beteg hivatásában vagy élet-módjában gatlattalnak, gyökeresen, biztosan és gyorsan gyógyít

Med. dr. Helfer Vilmos
Pest, király-utca 27. szám Medetz-házban, 1-80 emelet, délelőtt 7-9-ig, délután 1-4 óráig.
Díjazott levelekre azonnal válaszoltatik, s kívánatra a gyógy-szerek is megküldetnek.
823 (4-12)

Helyiség változtatás.

A „magyar kölcsönös biztosító-bank” igazgatósága
tisztelettel jelenti, miszerint az intézet központi irodája folyó évi május 1-től József-tér 7. sz. házba II. emeletre tétetett át.
Az igazgatóság.
827 (3-3)

A 31° R. természeti melegénél vasat és szénasavanyt tartalmazó
vihnyei fürdőbe
az idény, május 15-én bevén kezdetét.
Bővebb tudósítást nyújt a fürdő igazgatóság vagy a megyei fürdő-orvos dr. Boleman István.
830 (2-3)

Haszonbéri hirdetmény.

Kis-Kunságban, Félégyháza község határában, a vasutól 1/2 órányira fekvő s a turkevei közbirtokosság tulajdonához tartozó pakai pusztá részirtok, mely áll 569 katasztrális holdból, folyó évi június 9-én Félégyháza tartandó haszonbéri közárverésen folyó 1870-ik évi szeptember 29-ik napjától 1878-ik év szeptember 29-ik napjáig, egymás után következő 3 évre haszonbérbe kiadatik.
Haszonbérletit kívánók felhivatnak, hogy a fent kijelölt haszonbér-árvételési napon, délelőtti 9 órákor jelenjenek meg a helyszínen 400 forint bányapénzzel.
A haszonbéri feltételek addig is megtekinthetők Félégyháza városánál.
Kelt Turkeveiben, április 29. 1870.
Katona Sándor, főbíró.
820 (3-3)

Hirdetés.

A „magyar kölcsönös biztosító-bank” szerencsésének tartja ezennel közhírré tenni, hogy ingó és ingatlan vagyonokban fűz- vagy jeg által okozható károk elleni biztosítás által az alapszabályok értelmében ezen kölcsönös intézetben járulhatást a mai napon megindította, minél fogva ezen intézethez csatlakozásra a tisztelt közönség annyival is inkább felkértek, a mennyiben itt mindnyájan, egy mindenkéint s mindenki egyért kölcsönösen jól áll. Ennek fogva a közpénztáza minden biztosító csak annyival járuland, mennyit az elkerülhetetlen kiadások és nettaláni káresetek fedezése megkíván; minden ezen intézetnél elérhető előny tehát az összes biztosított tagok javára esik s aránylag köztük oszlik fel.
833 (2-3)

SZOBA-ÜRSZÉKEK,

vizzel légmentesen zárólva (egészén szagtalan) 1 darab ára 6 ft., párnázott s lakkal bevonva 8 ft., csinos formájú s finoman lakkozva kettős zárral 15 ft. — Árnyszék-betételek, melyek használatánál a légvonal s bűz kiparólgassa tökéletesen eltávolítatik; e két tárgyra kizárólag szabadalommal bírok.
Egészén teljes s csinosan felszerelt angol-árnyszékek, víz-rezervoírral, erős horgonyból, porcellán edényekkel, szilárd gépezettel, famunkálatlalt, minden már felálló arnyszékéhez alkalmazható, darabja 35 ft., keményfából fényesítve 45 ft. (helyben a felállítás díj nélkül eszközöltetik). — Ezerszeresen megpróbálva, általam feltalált és szabadalmazott.
KEMÉNY-FEDELZETEK,
négyzetűek vagy hengeralakúak, melyek használatánál, a füst, a konyhák s helyiségekől nyomtalanul eltűnik, ára 10 ft.
Nagy választékban kaphatók még nálam fürdő- s ülökadák és zuhany-készülékek.
Teljes konyha-felszerelések, minden kigondolható lemez és érezből.
Füvállalok építészeti munkálatokat, háztetőzéseket, továbbá cserézek, csövek, urszék-tömlők, moslényelők stb. készítését bármennyi érezből, a legelősebb árrát s pontos szolgálat mellett.
Moderateur- s petróleumlámpák a legnagyobb választékban. Nagy készlet a legfinomabb amerikai petróleumból.
Miksits Károly, bádogos-mester.
Raktár: Rózsater 2. sz. alatt, a városháza mögött.
806 (4-6)

Bővebb felvilágosítást az igazgatóság Pesten, József-tér 7-dik szám alatt (Mocsenyi-ház fürdő-utcai rész) — valamint egész Magyarország és hozzákapcsolt tartományokban a fő- és vidéki ügyvivősek teljes készséggel nyújtanak, a hol is ezen intézethez csatlakozás egyelőre akár fűz, akár jegkármentési ágára nézve eszközölhető. — Pesten, 1870. évi május hó 9-án.
Az igazgatott választmány
névben.
Tisza László, elnök.
Kulisseky János, vezérigazgató.

Helyiség változtatás.

Van szerencsém csemmel tisztelettel tudatni, hogy az eddig, a hatvani-utczában létezőt üzlethelyiségemet folyó évi május 1-én az első
hazai takarékpénztár épületébe
Pest, (reáltanoda-utca) tettem át.
Miódon rendes dolgozóimnak, valamint a nagyérdemű közönségnek irántam eddig tanúsított kiváló részvétét megköszönni kötelességemnek ismerném, — szíves figyelmüket kérem ki ez újonnan berendezett s kész fűz-öltönyökkel díszan ellátott raktáramra. — Helyi vagy vidéki megrendelések a legutányosb árak mellett, gyorsan s pontosan eszközöltetnek.
Hazay Lajos, polg. szabó mester.
836 (2-4)

Kiadó-tulajdonos Heckenast Gusztáv. — Nyomatott saját nyomdájában Pesten 1870 (egyetem-utca 4-dik szám alatt)

Pest, május 29-én 1870.

Előfizetési feltételek: A Vasárnapi Ujság és Politkai Ujdonságok együtt: Egész évre 10 ft. — Félévre 5 ft.
Csupán Vasárnapi Ujság: Egész évre 6 ft. Fél évre 3 ft. — Csupán Politkai Ujdonságok: Egész évre 5 ft. — Fél évre 2 ft. 50 kr.

Hirdetési díjak, a Vasárnapi Ujság és Politkai Ujdonságokk illetőleg: Egy négyezer hasabzott petit sor, vagy annak helye, egyszeri ígdtátnál 10 krajczárba; háromszor- vagy többeszeri ígdtátnál csak 7 krajczárba számítatik. — Kiadó-hivatalunk számára hirdetményeket elfogad Bécsben: Oepelik Alajos, Wollzeile Nr. 22. és Haasenstein és Vogler, Wollzeile No. 9. — Bélyeg-díj, külön minden ígdtatás után 30 krajczár.

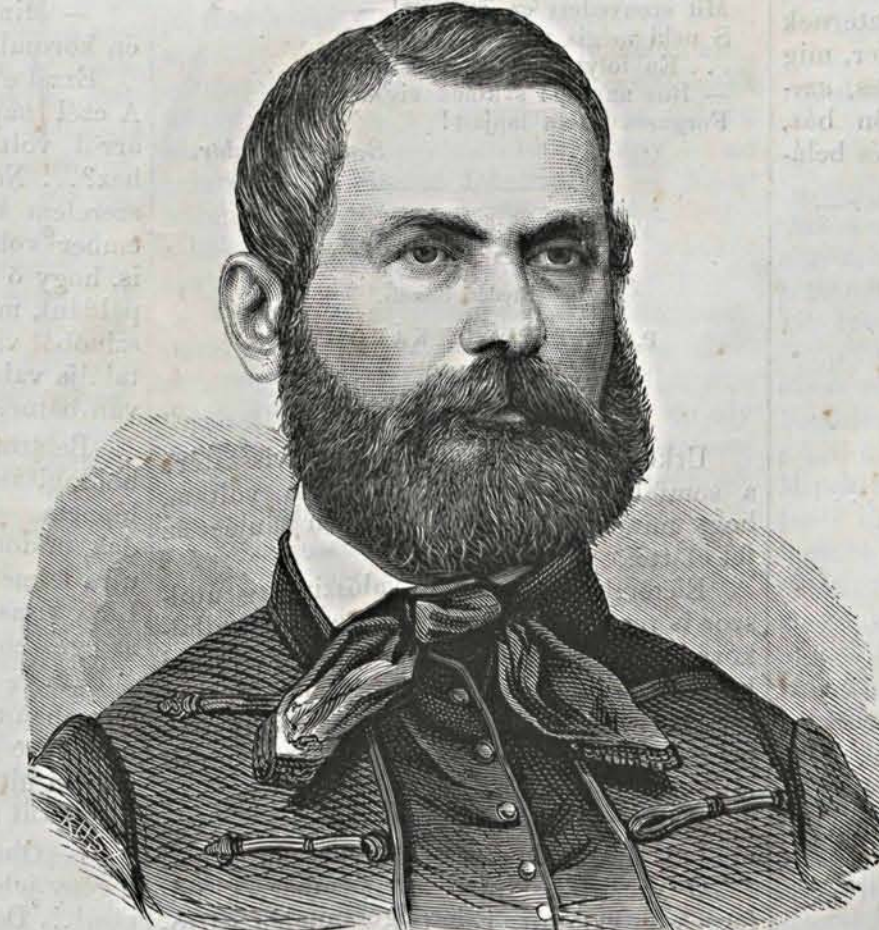
Kerkapoly Károly.

A demokrat állam roppant előnye az aristokratiai föltét, hogy az örököt és tehet-ségeket a társadalom bármely rétegében találja, kellő helyökre állítja és hasznosítja. Aristokratikus állam, minő hazánk is volt 1848 előtt, szűk körre van szorítva az alkal-mazható egyének válogatásában s a legfé-nyesebb gyémántot is porban hagyja, ha az egy alsóbb rétegben képződött, és a valódi érdemnek nem adja meg méltánylatát, ha az nem a kiváltságos osztályok fiaié. A de-mokratia nem ismer személyválogatást s rendszerében csak a tehetség és az érdem sorozza az em-bereket.

színével sem volt tisztában, a ki addig philo-sophiával, jogtörténettel s különféle publicis-tai tanulmányokkal foglalkozott, egyszerre a delegációban a hadi budget előadói tisz-tével bizassék meg, néhány napi és néhány éji megfeszített munkával az előtte egészen új tárgyra tökéletesen bele dolgozza s bele élje magát, s a vita közben régi generaliso-kat akasztn meg, maga pedig senki által magát megakasztnai ne engedje. E mellett szaktárgyakban oly mélységet, alaposágot párosítson a ritka szónoki erővel, erős dia-

államtitkárrá, a mi pedig tulajdonképen egyet jelentett azon tárcza miniszterségével, mert a miniszter, elnökminiszter is levén egyszersmind, a magasabb diplomaciával s az ügyek összes vezetésével sokkal jobban el volt foglalva, mintsem töle a szakminisz-terium tényleges vezetését akár várni, akár csak kívánni is lehetett volna.

S mégis, egy még nem létező, csirájából szárbá alig induló intézménynek ugyszólván megteremtése s egyszersmind szervezése várván reá, Kerkapolynak még barátaí kö-zül is sokan, bármennyire meg voltak győződve magaz tehetségeiről, kitarító szorgal-máról s vasakaratóról, némi aggodalommal néztek műkö-dése elébe új helyzetében.

KERKAPOLY KÁROLY.

Kerkapoly Károly arány-lag rövid pályája a politikai téren s gyors emelkedése, a legjobb bizonyíték erre. Bár nemes családból származott s forradalom előtti államszer-kezetünk szerint is nyitva le-hetett előtte a közélet min-den pályája: az irodalom és tudomány egyszerű munká-sából, a pápai református professzorból bizony csak újabb viszonyaink között lehetett pénzügyminiszter. Emelke-dése még így is meglep soka-kat; de csak azokat, kik az aristokratia eszméitől s érzü-letétől maig sem tudnak sza-badulni. A társadalmi álfo-galmak s balítéletek le nem irt, de sokak előtt teljes ér-vényben álló codexe ellen nagy vétség, hogy egy tintás úju professor ama bársony székek egyikebe üljön. S pe-dig akár mint csóválják is rá a fejöket, ugy van s igen jól van.

Aggodalmaik feleslegesek voltak. A honvédelmi állam-titkár másfél évi működése félremagyarázhatlan felelet Kerkapoly barátainak aggo-dalmára s ellenségeinek vagy az iránta bizalmatlansággal viseltetőknek gúnyolódásaira. Ó ugy vette át a honvédelmi tárczát, hogy egy ellenzéki lap a megczófoltatás félelme nélkül gúnyolódhatott így: „kirukkolt az egész — Gélies” — s az ellenzék egyik vezére így nyilatkozhatott: „kölség-vetést látok, de honvédet nem látok.”

A honvédelmi miniszte-rium egész belsejervezete két kis osztályból, számvevősege öt egyénből állott, kiknek alig volt valami dolguk.

S másfél év multával, ma? Ha a jelenleg már fegyver alatt levő betanulási turnus, július elejével bevégezte gyakorlatait, a magyar államnak 70,000 kész honvédje lesz, tisz-tekkel és altisztekkel ellátva,

Kerkapoly életrajzát a „Vasárn. Ujság” csak a mult évben közölte. Már akkor is, mint mondani szokták, szép carriére-t csinált. Tanárból országgyűlési képviselő, feltünő parlamenti tehetség, had-ügyi előadó a bécsi delegációban s honvé-delmi államtitkár lett. Csodálatos volt, hogy egy ugynevezett „nem szakember,” a ki az-előtt talán a különböző ezredek hajtókáinak

teljesen felszerelve, fölfegyverezve és beta-nulva, kik minden perczen készen állnak, a haza védelmében teljesíteni kötelességöket. Műszaki csapatok állittatnak föl és szervez-tetnek. A miniszterium két kis osztályából két nagy, teljes osztály lett; számvevősegi

lektikával a polemában s magas emelke-dettséggel az eszmék általános körében; s okoskodásainál csak meggyőződéséi legye-nek erősebbek.
A delegációban viselt dolgai után nem lehetett meglepő kineveztetése honvédelmi

személyzete megközelíti a százat s alig győzi a munkát; a minisztérium ügyviteli száma csak a pénzügyminisztérium óriási ressort-jáéknak áll mögötte.

A parlament már nyilatkozott Kerkapoly államtitkári működése fölött. Mindenki emlékszik az utolsó budget vitára. Az ellenzéki szónokok egymásután provokáltak s némelyik már diadalmosolyal fejezte ki bámulatát, hogy — nem felel támadásaikra. Ő azonban egymásután két beszéddel, rohamosan verte vissza a rohamot, s kivált utolsó nagy beszéde valódi parlamenti eseménynek tekinthető. A közvélemény ítélete a ház ítéletét mindenkép helyben hagyta s Kerkapoly működése ma, bizton mondhatjuk, országos elismerésben részesül.

S most, miután a honvédelmi ügyet ily hatalmasan szervezte és utba indította — egyszerre egy új s valljuk meg mindennél nehezebb tárcza — a pénzügyi — mellé állítatik. Ha Lónyay után pénzügyminiszternek lenni általában is nehéz, ha annak, ki a pénzügyekkel évek hosszú során nem foglalkozott gyakorlatilag és elméletileg egyaránt e helyet betölteni majdnem lehetetlennek látszik, ha általában, leendő pénzügyminiszterrel ítéletet mondani nem lehet, s csak a siker fogja az ítéletet meghozni, mindamellett Kerkapoly multja s megfélemlítő sikerei feljogosítanak annyit mondanunk, hogy oly tehetségnek, oly szorgalomnak, oly vas akarat, s kitartásnak, mint az övé — *semmi sem lehetetlen.*

Rövid vázlatunkat azon szép intéssel fejezzük be, melyet egyik politikai napi lapunk intéz Kerkapolyhoz, miniszterre neveztetése alkalmából:

„Nem mondhatunk illőbb, nem öszintébb szerencsekiváratot Kerkapolynek, mint azt, hogy sohase felejtse eredetét, soha azt, hogy az alkotmány, a szabadság, a parlamentarizmus volt miniszterségének édes anyja. Legyen hálás a szabadság iránt, mely őt magára vitte, nemcsak mint miniszter, hanem mint politikus: mert a miniszternek egyik hajthatlan, de vak bírója a siker, míg a politikus, ha elvű és következetes, szerencsésen vagy siker nélkül járjon bár, mindig számolhat elismerésre a jók és belátók ítéletében.“

— á — r —

Apám is meghalt!...

Apám is meghalt!... Ez a sorsa Mindenknek, a mi született! Ennek fájdalomát elviselném. Más az, mi lesújt engemet! Szenvedni, át sok, hosszú éven, Mert lelkünk tán az emberekbe' hitt... — Bús az élet! s kinek vigasz kell: Forgassa éltém lapjait!

Apám is meghalt!... Oh e hangban Ezer panasznak húrja rezg! S rá föltámadnak a megholtak, S mi rég volt, újra lenni kezd... Előterem egy kis család, hol Kedv, öröm, fény és boldogság lakik... — Bús az élet! s kinek vigasz kell: Forgassa éltém lapjait!

Apám is meghalt. — Oh ez eszme Nem egy érzésnek nyit utat, Mert végigvisz egy hosszú éltén, S mi történt, mindent megmutat: A gyermekkor tündérvilágát! A vad ifjúság áús ábrándjait!... — Bús az élet! s kinek vigasz kell: Forgassa éltém lapjait!

Apám is meghalt. — Ne higgyétek, Hogy ezzel minden mondván! Gyászos dolog! de oh e gyásznak Panaszja hosszú s untalan!

Hiú szerelmek, hűtlen álmok Ujulnak fel e gondolatra itt... — Bús az élet! s kinek vigasz kell: Forgassa éltém lapjait!

Apám is meghalt. — Oh mi sok kép Kél föl e szóra, istenem! A szenvedély első viharja, Mely előtt nincs gát, félelem! A válás a családi tüztől... A hő tettvégy, mely mindennel szakít!... — Bús az élet! s kinek vigasz kell: Forgassa éltém lapjait!

Apám is meghalt. — Látom, a mint Imádkozik szegény anyám! Hogy óvja ég az ő fiát, ki A távolban sanyarg talán... Igen! sanyarg, küzd s — olbukik, hogy Sár lepte fönkölt halántékait... — Bús az élet! s kinek vigasz kell: Forgassa éltém lapjait!

Apám is meghalt. — Emlékszem jól: Mint sirt, hogy anyám meghala; Mig élt: kevésbro méltatá őt. S most? „egnek volt ő anygala!“ — Már ekkor kész volt a nyomor, mely Mind mélybre ásta mérges karmait!... — Bús az élet! s kinek vigasz kell: Forgassa éltém lapjait!

Apám is meghalt. — Miként jött meg Nemrég, elhozva nyomorát! Testén ronggyal s lelkébe' váddal, Hogy ilyen örökséget ad. — Adhatott volna jobbat is, de A tapasztalás mind későn tanít! — — Bús az élet! s kinek vigasz kell: Forgassa éltém lapjait!

Apám is meghalt. — Béke rája! Mit rám hagyott, azt viselem! Kegyetlen bíró a világrend! Ez küzd, ez harcol ellenem. Áldás a sirra!... Köny?... az nincs már! Csak sértett becsüvés s megtorlásra hit!... — Bús az élet! s kinek vigasz kell: Forgassa éltém lapjait!

Apám is meghalt!... Leverő kép! Mi gyötrellemmel gúnyt vegyit... Egy gyöngé multért annyit kín s bú, Mit szenvedett ez öreg itt! — S neki mégis volt, volt bizalma... .. Én folytatom, jó öreg! Álmaid... — Bús az élet! s kinek vigasz kell: Forgassa éltém lapjait!

Benedek Aladár.

A megallott óra.

Eredeti beszély.
P. SZATHMÁRY KÁROLY-tól.
(Vége.)

Utközben Náci bácsi gyakran visszatért a somfalvi csendéletre; én rajta voltam, hogy minél kellemesebb színből tűnjék az fel előtte.

Életemben először s valószínűleg utolszor is tetszett nekem azon szerepre vállalkozás, hogy ezt a csendéleti képet, Náci bácsi klasszikus alakjával kiegészítve lássam.

Hogy fog ő oda illeni a keskeny tornácra hosszúszerű nemzeti bojtos pipájával! Mily nyugalmasan fogja lesni procul negotiis, hogy hány rajt eresztettek a szilvás mellett méz-szelence szorgalmas munkásai!

Ó Náci bácsi nem az az ember, ki felforgasson valamit. Ellensége minden változásnak. Ő miatta nem görbült meg senki hajszála 48—9-ben is; de azon is rajta volt, hogy az övé se görbüljön meg.

Szentségtörést nem akartam Somfalván elkövetni; azt az Herkulanum elásva fekszik a nagy világ részei elöl, nem mertem volna megbolygatni: de meg voltam győződve, hogy Náci bácsi ezt nem fogja tenni; sőt

oszlóp lesz, melylyel az ódon épületet még hosszabban fenn lehet tartani. És én barátja vagyok a régészettel.

Most tehát arról volt különösen szó, hogy melyiket?

Anikó tisztesebb; Lilla kisasszony kedélyesebb. De meglehet, hogy az első végleg le is mondott már egy hajdan sokszor álmodott boldogság élményeiről; míg Lilla kisasszonyról nem lehetne ezt határozottan fölteleznem.

Tapogatóznom kelle Náci bácsi hajlamai iránt. Nem került oly nagy pszichológiai tanulmányba, mint azt egyelőre gondoltam volna.

— Tudja mit Náci bácsi! Nem lenne ám az olyan rossz dolog, ebbe a Rontó-féle kuriába beülni.

— Ühüm! — mondja Náci bácsi ülésén fészkelődve, mi érdekeltéget szokta mutatni.

— Csendes, boldog életet lehetne ott élni. Ezek a jó kisasszonyok pompásan tudnak főzni. Ugy utána járnak egy férfinak, mint egy kezes báránynak. Jó ebéd, jól főzött kávé; csendes szunyókálás délutánoként ott a nyugalmas tornácban; ágy jól vetve, ruha tisztán tartva, beteg híven ápolva... Mit gondol Náci bácsi?

— Biz, öcsém magam is gondolkodóba estem. Mi lesz belőlem egyedül öreg napjaimra?

— Somfalván nincsen bánat, nincs veszedelem; nem zavarja az ember nyugalmát semmi. Én nem hiszem, hogy a falu határát valaha egy újság átlépte volna.

— Biz, öcsém, nincs is azokban semmi öröm. Ilyen helyre vágytam volna én teljes életemben.

Most egy merész ugrásra határoztam magamat.

— De hát melyiket kérjük meg Náci bácsi?

Náci bácsi annyira mebarátkozott volt már magában e gondolattal, hogy egészen véletlenül reám nézve, készséggel felelt:

— Minő kérdés? Hisz az idősebb nem az én koromhoz való!

Ezzel e szerint hamar tisz tában voltunk. A célz napfényként állott előttünk; csak arról volt szó, miként fogjunk a kivitelhez?... Náci bácsi határozatlan s kivált szerelem kérdéseiben nagyon is bátoratlan ember volt. Sokszor mondá már korábban is, hogy ő bizony régen megnősült volna, ha például, mikor rideg nőten szállásra a kaszinóból visszatért volna, egyszerre csak ott találja vala jóvendőbeliét. De így nem igen van bátorsága a dolgot megkezdeni.

Beláttam, hogy a szemérmes aglegény boldogítására nekem kell határozottan fölépnem. — Tudja mit Náci bácsi? — mondték, midőn visszautunkban a házassági terv újra felmerült előttünk — kérjük meg ezt a Lilla kisasszonyt! Pár percz alatt tul leszünk az egészen, mint valami fohuzáson.

— Az Isten őrizzen, hogy ilyesmi jelenlétben történnék öcsém. Ha kikoszarának, hire az egész világon szétmenne, meg valami hitvány újságíró is kiírná s a szegényt tul nem élném.

— Ohó! — Már pedig házasságot a vőlegény jelenléte nélkül nehéz ám végrehajtani!... De hát mitől fél? Hiszen a somfalvi világ olyan sziget, melyre csak úgy vetődhetik valaki, mint Robinson Crusoe; az én hallgatásomban pedig, bármi történnék is, teljesen megbizhatik Náci bácsi.

— Nem; abba semmi esetre sem egyezem! — mond határozottan Náci bácsi, a mint szekerünk a somfalvai uton lefordult; — előttem még csak ne is czelezzass olyasmire, mert gyalog is ott hagyom Somfalvát.

Ez ellen aztán nehéz volt valamit elkezdni. De azért termetem egészen nem adtam fel; csak újabb eszközökről gondolkodtam.

Bárki elképzelheti, mekkora ipart fejtettek ki Somfalván, hogy megmutassák, mennyire képesek a ritkán látogatott leányos háznál uri vendégeket elfogadni. Nem tudom, nem szerepelt-e benne egy kis számítás is, talán Náci bácsi kontójára, kibem nem ok nélkül gyanítottak könnyen gyuladó szívet.

Örömet elismerem, hogy egy kis malícia tölem ilyes gyanút kifejezni oly kedélyekkel szembem, mint Anikó és Lilla kisasszonyok: de hát a legesenedebb tő vize is nem háboroghat-e koronként, ha valami rendkívüli s eddig a föld gyomrában alvó tűz épen tükre alatt talál jelentkezni?

A geológok azt mondják hogy „igen“ s a lélekbuvárok miként mondhatnák „nemet?“

Elég, hogy minket Somfalván különösen vendégszeretőleg fogadtak, mit egyebek között az is tanusított, hogy a guitarreon, melyet a multkor megpengettem volt, a megtoldott göbös 2 húr helyett újat hozattak a városból.

Ebéd felett egyéb, kevésbbé érdekes tárgyak mellett, az 1848—9-ki zavarokra is reá jött a beszéd.

— Mondja meg, kedves Anikó kisasszony — kérdi Náci bácsi — hova menekültek a forradalom alatt?

— Mi? — szól csodálkozva Anikó kisasszony. — Mi?... Hát sehova. Bántott is minket valaki.

— De hát mégis, hogy lehetett az?... Hisz itt az egész környék oláhságból áll.

— Épen az — mondja Lilla kisasszony. Ezeket a szegény falukat nem rohanta meg oláh tábor. Egy izben a falubeliek fölkeltek s vasvillásan megjelentek itt a kapu előtt. Mi egykissé megijedtünk, de Gligor kiment a kapu elé s azt kiáltotta a többinek: „Hogy mertek ide jönni „a mi“ jószágunkra? Vonnuljon vissza egyszerre, a kinek az élete kedves! Aztán bántottak-e titeket ezek a szegény kisasszonyok? kinek vették el valamiét, he? Nem reájok szorultok minden esztendőben? Ha egy kevés pénz kell, ide jöttök érte, ha gabonában megszorultok, újra csak én mérek nektek „a mi“ gabonásunkból. Nem igaz-e?“

— Igaz! — kiáltottak a jobb érzésűek.

— „Nos ha igaz, hát eredjetez haza. A „kintosok“ (önkéntesek) már csak két óra járásra vannak ide, s ha mozogtok, felfalnak egytől egyig: de ha ti nem bántotok senkit, titeket sem fog bántani senki.“

— Igaza van! — mondák. — Menjünk haza. — És eloszlottak.

— Igy hát e boldog vidéken még a forradalmat is csak hírből ismerték? — kérdi Náci bácsi.

— A hadnagy ur volt az egyetlen honvédtiszt, a kit láttunk, s egyetlen egyszer hallottunk ágyusztót Fehérvár felől.

— Hát egykori jobbjáyaikkal hogy vannak? — kérdém érdekelve.

— A legjobban. Ugy mint 1848 előtt — mondja Anikó kisasszony.

— Csak nem szolgálunk, mint akkor?

— De igen. Kalákába tesznek mindent.

Egy nap alatt felgyújtik szénánkat, learatják, behordják buzáunkat, s csak annyi a felvétel, hogy annak idejében kamat nélkül kölcsönözzünk nekik. Még „hetes“ nek is eljön egy-egy fu minden vasárnap.

Ezen műszavak magyarázata pedig ez: „Kalákának“ hívják azt, mikor a munkás nép csupa mulatság kedvéért áldozza fel egye-sült erejét. Erre az illetőnek cseterást (hegedüst) kell kerítenie, s az illetőket egész

nap pálinkával és étellel bőven ellátnia. A „hetes“ pedig egy-egy jobbjágy fu volt, sorba jöve az udvari szolgálatra.

— De hát a határozatály, legelő-elkülönítés, tagosítás nem fog-e a kisasszonyok és volt jobbjáyaikkal között viszályt szülni?

— Mik azok? — kérdi Anikó kisasszony. És midőn megmagyaráztam neki mindazon dolgokat, Lilla kisasszony kiáltott föl mindkettejük nevében:

— Az ég őrizzen minket attól, hogy mi valaha olys dolgot cselekedjünk, mely által a barátságos egyetértést megzavarjuk!

Náci bácsi, ki az újabb államgazdászati elméleteknek szintén határozott ellensége vala, teljesen meg volt e magyarázattal elégedve; én pedig, ki gyönyörködtem ez idyllben, félbehagytam a vitát, nehogy valóban a boldogtalanság magvait hintsem el.

A gazdag lakomának vége volt. Ugy négysem között megint felhívtam Náci bácsit a határozott nyilatkozatra, de erre semmi áron nem lehetett reá venni. Én hát államsínyen gondolkodtam; s egy kis tervecskében meg is állapodtam.

Attól kellett tartanom, hogy Náci bácsi házassági terveit az otthoni kaszinó pipa-füstje és tarokkárttyája megint ki fogja verni, azért nem hagyhattam a dolgot hosszú pórázra.

Ebéd után rövid pihenés volt, mely alatt Lilla kisasszony hajlamai igyekeztem kitapogatni Náci bácsi iránt. Meglepeleg ügyesen parirozott, de láttam, nem fog oly köszikla lenni, melyen tervem hajótörést szenvedjen.

S e részben meg voltam nyugodva. De most mint sötét felhő toltul lelkem elé valami önvád féle: ha valjon helyese-e, nem véteke-e a nesz nélküli békés csendéletet bármilyen emtioval, felindulással fölzavarni? Nem lesz-e egy férfinak belépése e büvösen megkövült világba, valami zaklatásra, nyugtalanságra ok?...

És bár Náci bácsi békés hajlamai igen jól ismerem, megvallom — ismerve a női szívet — nem voltam egészen ment az elfogódástól, arra gondolva: hátha az egyiknek kedvezőbb sorsa a másik nővérben valami idegen érzelmeket fog felköltetni? Vagy — mi szintén nem látszék lehetlennek — Náci bácsi új helyzetébe nem érzenni jól magát s a békétlenség keserüségeit hozza át e békés tanyába?...

Lassanként azonban megnyugtattam magamat. Számítanom kellett a hosszan élvezet megszozott nyugalomra, melytől a stoa bölcséletére, a közőnyre hajló szív ép oly nehezen válik meg, mint az élvhajás szenvedélye élvezőt; — és az utóbbi meggyőződés határozott.

Elbucszunk, nem minden melegség nélkül, melyet a nők leginkább látszóttak osztani.

Ott hagytuk őket a tornácban... Meggyőződésem szerint, ha otlétünk semmi maradandó nyomot nem hagyott, két perczel ezután, hogy Gligor betette a kaput, végének kellett lenni a vendégek okozta zajnak és kedélymozgalomnak és mindkét leányunk vissza kellett térnie szokásos teendőihez.

Alig értünk ki a faluból, már elővettem Náci bácsit s korholni kezdém bátoratlansága miatt.

— Hadd el, öcsém. E napokban fel foglak kérni s megteszed te nekem, hogy eljössz Somfalvára.

— Meg biz én, Náci bácsi:... De ni ni! Ucsu láncum... A tajték pipámat ott felejtettem!... No álljanak meg itt a csapszék előtt, én meg majd visszafutok.

— Hagyd el öcsém, majd elmegy András érte.

— Na bizony. Pár száz lépés az egész, még jól esik egy kis komóció a nagy ebéd után... Aztán hátha még egy jó szót tennék Lili kisasszonynál.

— Ó te bolond! Mindig azon jár az eszed — mondja Náci bácsi — de láttam arczárol, hogy épen nem bálná, ha visszahívnák.

Számításomban némileg csalódtam. Anikó kisasszonyt ugyan már a csürben pillantám meg a cséplőknél; de Lilla kisasszony még ott volt a folyóson, fejt két kezére nyugasztva s alig véve észre közeledtemet, melyre mintegy fölrettni látszék.

— Bocsánatot kérek — mondék — pipámat itt feledtem; ezért kellett visszajönnöm.

— Ó instálom, nincs miért — mond megnyitva az első szoba ajtaját, honnan egy cseled már minden ebédre vonatkozó eltakarított.

Én udvariasan előre bocsájtám s aztán neki fogtunk a kereséshez. Én pipámat akaratlan bocsátottam volt be a vetett vendég-ágy fejébe a párnák mellé; mert termetet meghusítja, ha csak úgy hagyom ott; a gondos szemek bizonynyal észrevették volna.

Végre fölfedeztem s kezet nyújték Lili kisasszonynak, ki az övét, mint nálók még szokatlant, némi erőtetéssel adta át.

Ekkor szemébe néztem s azt mondtam: — Lili kisasszony! Engem nemcsak a pipa, hanem valami egyéb is hozott vissza.

Mintha érezte volna, elpirult és keze reszketett az enyémben. Ki tudja, hátha először vagy legalább régen szóltak hozzá ily ünneplés hangon.

— És mi az? — kérdi aztán lehetőleg uralkodva magán.

— Az én Náci bátyám fülig szerelmes lett ám Lili kisasszonyba... No kérem, ne piruljon el; egészen komoly és tisztességes szándékai vannak... Ne hívók-e vissza?... Hiszen, ha Lili kisasszonynak nincsen kifogása ellene, még ma megtarthatnók ám a kézfógot.

— Ó az istenért hova gondol?... Ily rövid ismeretség után!

— No lássa kisasszony, itt nem vagyunk egy véleményben. A nagy világ fiainak és leányainak, kiknek minden szavok, minden tettök csak álszin, tettetés, vékre van szük-ségök, hogy egymást kiismerjék: de kegyetek a természet egyszerű, becsületes gyermekei, kik épen olyanok, a milyeneknek látszanak. Én például Náci bácsiról felelek; őt mindig olyannak fogja látni a milyen most volt, — becsületes, kedélyes, nyugalmas embernek; s Lili kisasszony szintén jót állhat magáról. Minék hát a czeremoniákkal sok időt veszíteni? Egyikök sem gyermek — sőt mindenik legjobb korában (ez egy kis bizelgés volt,) aztán Somfalván!... Miért ne tennök tul magunkat a formáságokon?

— De még más baj is van — mondja Lili kisasszony szemérmesen. — Én növéremnek fölfogadtam, hogy elítte nem fogok férjhez menni.

Épen ez ellenvetésre készültem felelni, midőn Anikó kisasszony — hihetőleg értesülve visszatértemről, a szobába lépett.

Lili kisasszony sirva, zokogva vetette magát nénje karjaiba.

Ez már egykissé megdöbbsentett. E szerint a „csendes tó vizét“ már csakugyan felzavartam.

Szerencsére váratlanul hamar lecsillapodott.

— Nos, mi ez? — kérdi Anikó meglepetve.

Én azt tartottam, legjobb az egyenes ut s azonnal mindent, minden tartalék nélkül elmondottam.

— Csak ez a baj? — mondja Anikó kisasszony anyai nyugalommal és jó akaratúval. Ez legkisebb gát boldogságra jó testvér.
— Én annyival inkább felmenthetlek szavad alól, hogy én ez életben soha és semmi áron férjhez nem megyek!

Most a két nővér egymás karjába esett és zokogva sirtak jó ideig. Öröm volt-e ez, vagy bánat, vagy éppen mindkettő egyszerre, azt nem tudtam megfajteni.

Nem is fejtettem; hanem a helyett jobbnak láttam a siránkozást azzal a kérdéssel szakítani félbe, hogy:

— Ugy-e visszahozhatom Náci bácsit?

Anikó kisasszony intett fejével s én visszaindultam a reám váró szánhoz.

— Ejnye öcsém, ugyan megvártattál — kiáltja Náci bácsi elém.

— Szjah! Hiában! Sokáig kellett keresnünk a pipát; beesett az ágy mellé... Fogja

volt meleg; de Náci bácsi ugyancsak izzadt; folyvást törülgette a homlokát.

Gligor már tárt kapukkal várt. Anikó kisasszony pedig nyájasan mosolygott a folyosón, midőn újra a ház elé jutottunk. Csak Lili kisasszony nem volt látható.

Szépén lepakkoltattunk s még azon este nagy esendben megtörtént a jegyváltás.

Náci bácsi és Lilla kisasszony a Himfy szerelmeiben lapozgattak; míg mi Anikó kisasszonnyal gazdasági dolgokról beszélgettünk.

IV.

Pár hét múlva a menyegzőre is elmentünk. Az egész háznál csak annyi változás találtam, hogy „Himfy szerelmei” most a „Boldog szerelem” ezen énekére volt nyitva:

„Pata! Ittad siralmimat?
Most örömid könyét idd;
Zephir! Hordtad panaszimat?
Most örömöm hangját vidd! stb.”

nyugalmat? Hátha ez lesz a kiindulási pont boldogtalanságot szülő újításokra, mozgalmakra? Ez óra kalapácsa óranegyedenként felzaklatja a szoba csendjét; korábban ugratja ki a csendesen alvókat stb. stb.

De egy tavaszi látogatásom eziránt is megnyugtatót.

Náci bácsit csendesen pipázgatva találtam a méhesben.

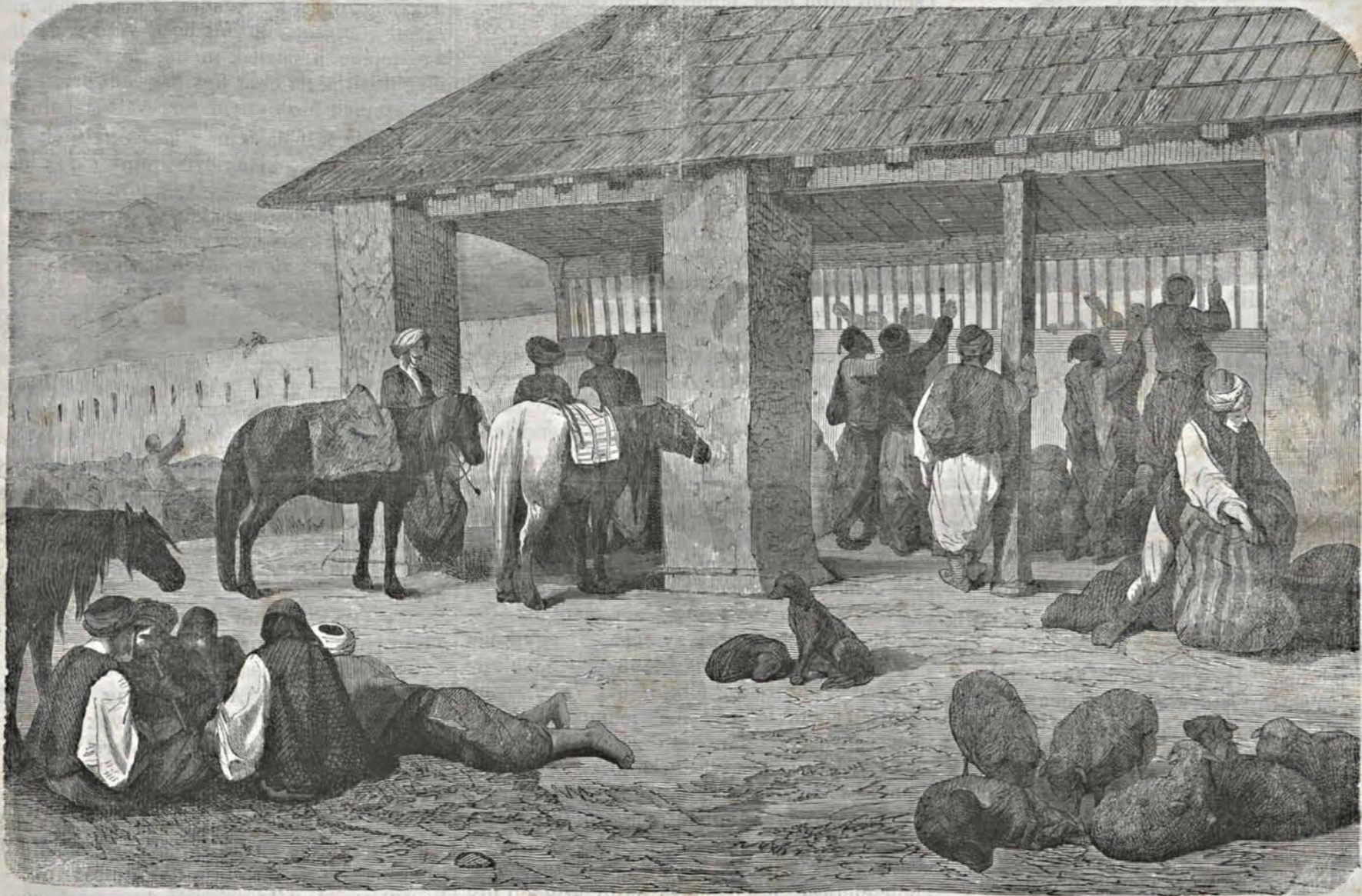
Első kérdése is az volt:

— Mi újság oda kinn nálatok?

A szobába bemelve, első tekintetem az órára esett.

Az óra újra állott; mindkét mutatója újra leesve függött a 6-oson.

Teljesen megnyugodva hagytam el a boldog tanyát.

Vesztegház a Határvidéken, a boznyák oldalról.

csak András azt a pipát s töltsé meg; addig én majd hajtom a lovakat.

És a gyeplőt átvéve, kezdetem a szánat a falu felé visszafordítani.

— Hohó! Mit csinálsz? — kiált rémülten Náci bácsi, — mert azt hitte, hogy a lovak visznek engem, nem én vezetem a lovakat s már-már azon volt, hogy kiugorjék.

— No csak legyen csendesen Náci bácsi, nincs semmi baj, — csak visszahajtott Somfalvára.

De ettől Náci bácsi még jobban elhalványodott.

— Mi? Mi az? — hebegé — öcsém hova gondolsz?

— Séhová. Csak most már bizza reám magát, Náci bácsi. Annyit előre is mondhatok, hogy egészen rendén van a szénája.

És a közben vágatva haladtam a szűrkével a falu felé.

Náci bácsira néha visszanéztem. Nem

Pár tanu, a szomszéd falvakból; s a legközelebbi magyar falu tisztos lelkésze voltak jelen s a legnagyobb csendben folyt le az egész ünnepély.

Én csak annyi fáradságot vettem még magamnak, hogy az öreg órát megindítsam.

Nem volt egyéb baja, mint az, hogy mutatói igen el voltak kopva, s e miatt mindkettő leesett volt és folyvást a 6-oson állott.

Ezeket egyikéssé megszorítottam s az óra pompásan járt.

Ez lett volna egyetlen jelképe a somfalvai esend előrehaladásnak, talán bekövetkezendő reformoknak, csendes forradalomnak.

Hazafelé utamban még ezért is tettem némi szemrehányást magamnak.

Hátha ezen, az idő haladására mutató „alkotmány” fel fogja zavarni a somfalvi boldog

Egy francia utazó déli Magyarországról.

IV.

Vesztegházak. A Határvidék lakói.

„Néhány évvel ezelőtt minden faluban, mely a végvidékek véghatárán fekszik, egy sajátos épületet lehetett látni, melyet a határőrök *rastel*-nek (vesztegintézet) neveznek, és a mely egyaránt szolgált vesztegházzal és nemzetközi vásárhelyiséggel. De mióta európai Törökországból a pestis elűnt, az erkölcsök szelidültek és a közlekedési eszközök megszaporodtak, a *rastel*eket is hihetleg bezárták vagy más ezélokra fordították. Én legalább azokon a vidékeken, melyeket átutaztam, egyetlen egyet sem vettem észre és a mellékelt képhez is, mely a zavagliai (Zavajje) vesztegházat mutatja Horvátországban a boznyák oldalról, a kiegészítő leírás Valerio úrtól kölcsönöztem át.

„A *rastel* egy hatalmas épület, körülvéve csipkézett kőfalakkal. Elöl, hol a vásár szokott végbé menni, durva gerendákon nyugvó tetőzet képez fedett menhelyt az időjárás viszontagságai ellen. Az osztrák, (utazónk mindenütt osztrákok

emleget, még a hol magyart vagy horvátot kellene is mondania; úgy látszik nem sok lelkiismeretet csinál a 67-iki kiegyezkedésből. A *közlő*.) tehát az osztrák területen a vásártérre, mely zsúfolva van barmokkal, gyapjával és gabnával telt zsákokkal, melyeket a boznyákok vittek oda, — egy tömör

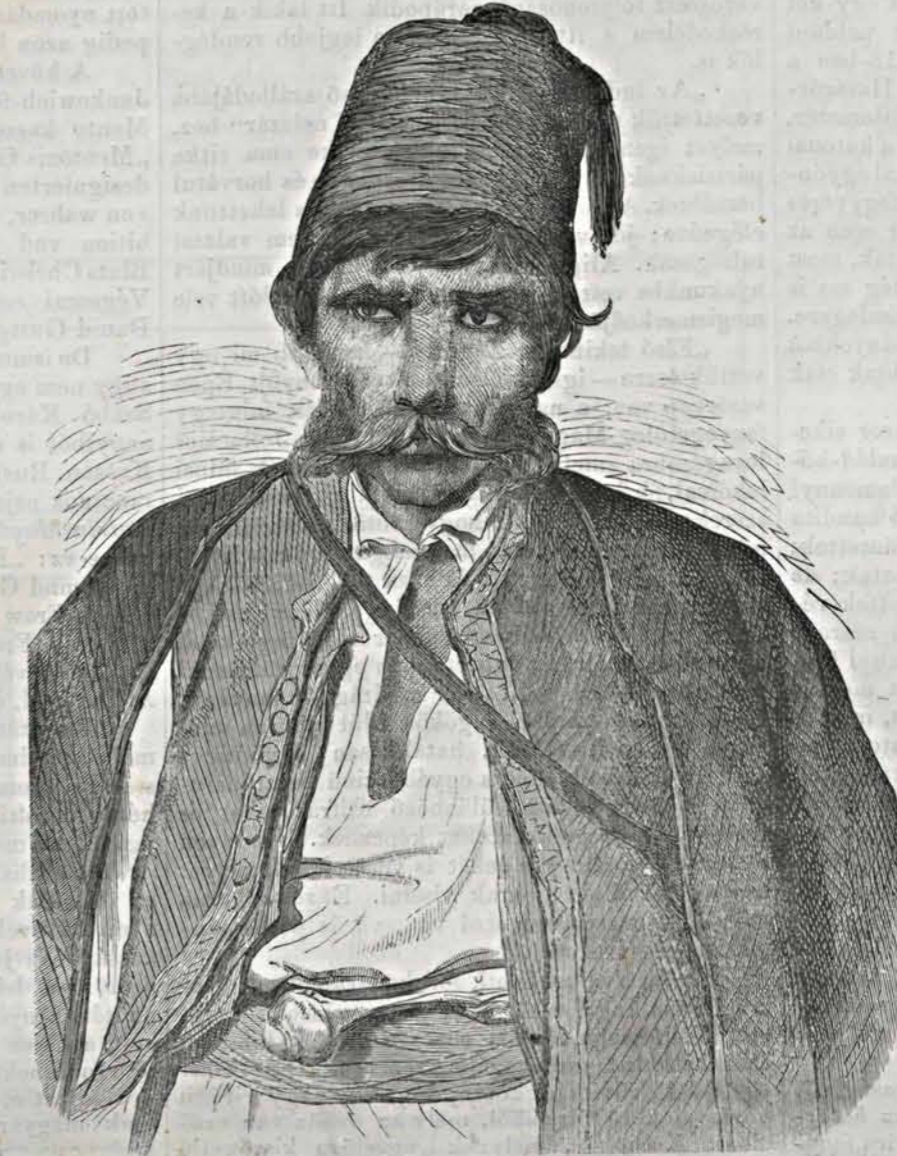
cserfakapu vezet, melynek közelében egy horvát katonája és egy boznyák pandur áll. Az apróbb holmikat a tömör fapalánkok nyílásain keresztül dugdossák és adják-veszik át egymásnak és egymástól, melyek a két nemzet között oly áthághatatlan válaszfalt képeztek. E farúcszat mellett kívül is belől is oly éktelen lármák és tolongás uralkodik, melyről fogalma sem lehet annak, a ki maga ott nem volt. Mikor pedig szarvasmarha vételéről van szó, a határvidéki lakos, két órtól kísértetve, átmege az állatot megtekinteni, a vásárt megcsinálni s a kialakított árt lefizetni; azután ugyanoly kíséret alatt a vett portékával visszatér. Mikor aztán a megvásárolt barom osztrák területre lépett, háromszor egymásután megfürösztik; háromszor kényszerítik ostorcsapásokkal egy szűk átjáráson keresztül két fal között egy tócsához menni, mely elég mély arra, hogy az állat uszni kénytelen legyen.

„Hogy vajon a dolgok még most is így folynak-e a Határvidékek délibb részein, hol az erkölcsök durvábbak maradnak, s a hol e gondos elővigyázat elmulasztása véres összekocczanásokra vezetne a török és osztrák-horvátok között? — nem tudom. Bródnál a marhakereskedők és a török dohányt kedvelők minden további teketória nélkül mennek át Boznyákországba bevásárlásukat megtenni.

„Leginkább megleptek engem a Határvidékek valamennyi falujában, melyekben megfordulni alkalmam volt, a sajátos órházak, melyek előtt rendszeren öt-hat *granicás* lézengett vagy aludt szegre akasztott puskája mellett. Nyáron egész öltözék nadrágokból s durva fehér vászonzól varrt ingökből áll, melyhez néha egy vörös paszmántos barna kabátforma felöltöny is járul, melyet mezei munkájuknál is viselni szoktak. Télen vörös posztóból készült nagy kámzsás köpenyekbe burkoltan látjuk őket s a vállakra vetett puskagyárt e kámzsá tartja és teszi könnyebbé; nyájukat is ilyen öltözetben és fegyverzetben szokták legeltetni a mezőkön. Az állam a hadgyakorlatok és háborúk számára katonapuskákkal szereli fel őket, melyek egészen olyanok, mint a sorkatonaság fegyverei; de a szolgálaton kívül sokan inkább szeretik a hosszú csövű gyári puskákat vagy legalább is az albaniai formájukat fecskefark alaku agyakkal; az ilyen fegyverek a családban apáról fura szállanak, néha egy-két századon keresztül is. Továbbá övükben mindig hordanak egy vagy két pisztolyt és egy korállal vagy zománczózással borított csontnyelű törforma szarú eszközt. E *rüsztingban* sokkal inkább hasonlítanak holmi boznyák *basibozukokhoz*, mint Ferencz József ő Felségének Ausztria alkotmányos császárnak és Magyarország királyának jámbor alattvalóhoz.

„De hát vajon mi fölött virasztanak és örök-

nek ezek a *silbakok*, a kik éjjel-nappal az órházakban tanyáznak? Ez az, a mit én soha sem tudtam kimagyarázni magamnak a legjobb akarat mellett sem! Belgrádtól Szászékig egyetlen árva ellenség sem fenyegette az országot már évek óta és e falvak sincsenek több rendetlenségnek vagy

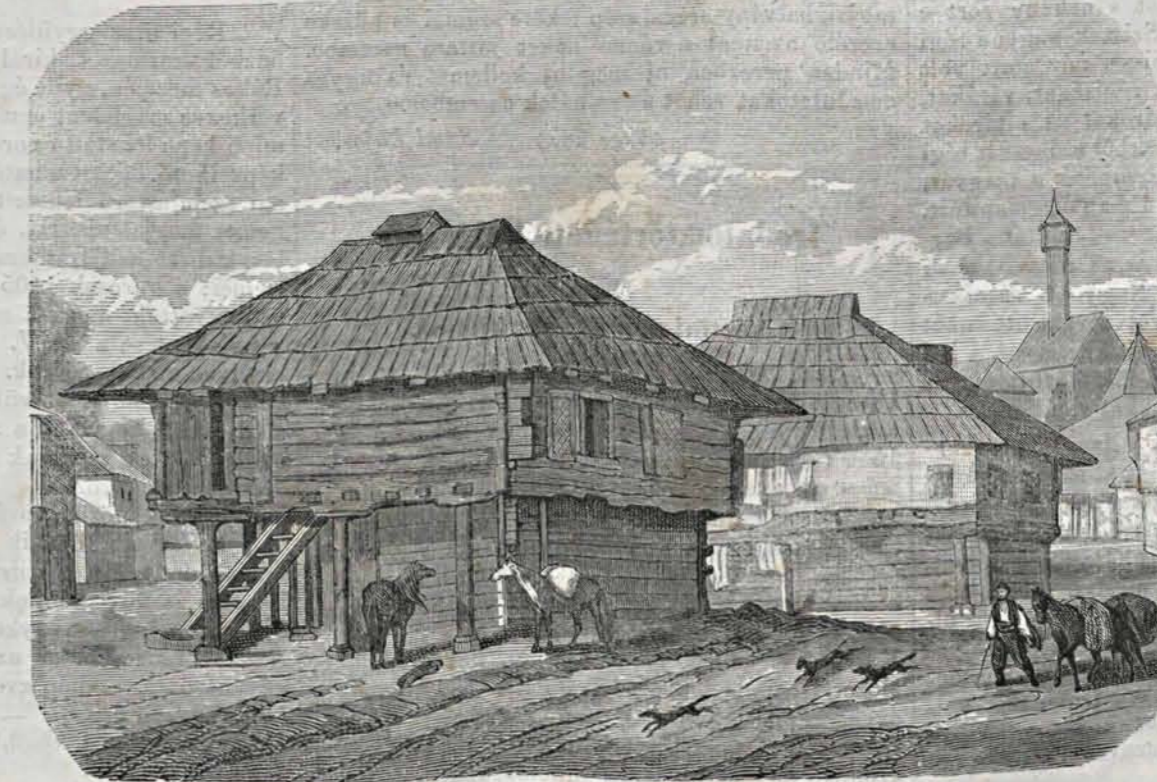

Horvát határőr.

zavargásnak kitéve, mint a szomszédos tartományok helységei, hol pedig oly szépen el tudnak lenni a fegyveres erő e nevelés figyeltatása nélkül is. E feltűnő szokás is egyike ama haszontalan követelményeknek, melyek a katonai kormányzat kellemetlen és bosszantó következményei. Munkás

„Mindazok, a kik a határőrök között valaha megfordultak vagy több-kevesebb ideig ott éltek, úgy találták, hogy legfőbb jellemvonásuk bizonyos kimagyarázhatatlan közöny, bizonyos gondatlan és korlátolt felfogásra mutató hanyagság. De ugyan kiért vagy miért is ölnék magukat oly nagyon a munkával? A házközösség intézmény folytán feleségeik és gyermekeik majd minden szükségétől meg vannak kímélve. A mi pedig őket magukat illeti, holnap már megeshetik, hogy elparancsolják szántóföld-ikről és legelőikről, hogy kiküldjék őket Olaszországba vagy valamelyik más határszélre meghalni. Nem ostobaság volna-e tehát nélkülözéseknél és fáradságnál tenni ki magukat egy olyan jövőért, melyre nincs joguk számítani? S különben is egész vagyonukat, melyet sem értékesíteniük nem szabad saját belátásuk szerint, sem pedig eladniuk vagy azokra hagyniuk nem lehet, a kiket jogszerűleg megilletne, — tekintetük-e annyira sajátjoknak, hogy annak jobb karba helyezése kedvet kaphassanak vagy abból hasznot remélhessenek? Aztán meg a következő elv, mely mindnyájuknak följel, tökéletesen jellemzi természetüket: „Későn menj a mezőre és korán jöjj vissza, nehogy ott érjen a harmat; — ha isten nem segít, mit ér a munka?” Hozzá lévén szokva, hogy — miként ő mondani szokták — csak az „istenben és a császárbán” bizzanak, restellik fölérni észszel, hogy miúgy hasznot húzhatnának egyik vagy másik találmányból, jobb szerkezetű szerszámokból vagy helyesebb földmívelési rendszerekből. „Igy találtam s így fogom hagyni hátra magam is”, mondogtják gyakran, mikor örökölt birtokaikról van szó.

„Az egyetlen dolog, mely mindazon akadályok dacára is, melyek lánczokban tartják és elzsiibasztják tagjaikat, fölébresztelné a vidékek lakóinak alvó szellemét s némi kedvet adhatna nekik az előhaladásra, csak is a nevelés lehetne. Mert hát a tudatlanság borzasztó nagy a Határvidékeken; az ezrediskölké nagyon elégtelenek mind számuk, mind pedig minőségük tekintetében; bizonyos kerületekben, kivált déli

Boznyák falu.

karokat vonnak el mindennap a mezei vagy más foglalatosságoktól, hogy dologtalanságra és izzá-kosságra szoktassák őket, mely két bűn mintegy elváhatatlanul össze van fűződve az órházi szolgálat kényszerített, mondhatnám: kötelességszerű tétlenségével.

még idegenekkel is. E kölcsönös érintkezés lassanként fölnyitja szemeiket és új eszméket csempész közzéjük; de különösen déli Horvátországban, az ugynevezett bánági és királyvárosi kerületekben vehetők észre és tiúnek számba legjobban azok a vonások, melyek a *granicás*-

rokat annyira jellemzik. Itt kezdődik, Károly-
várostól délre, az úgynevezett száraz határ-
szél; ez már nem folyamatos, mint a Duna és a
Száva mentén, hanem egyezségileg megállapított
határvonal, mely Ausztriát és Törökországot egy-
mástól elválasztja. A hírtelen támadások és hadi
cselek a határszelen, melyet meghatározni és meg-
védeni nehezebb volt, csak igen későn értek véget;
még e század kezdetével is versenytettek egy-két
vár vagy egy-két helység fölött, mint például
Zettin fölött is, melyet 1809-ben és 1813-ban a
törökök megrohantak. Aztán meg itt a Határ-
vidékek területe is többé nem 15-20 kilométer,
hanem 5-6 myriameternyi szélességű; s a katonai
kormányzat alatt élő népesség is itt sokkal egyen-
tettebb és tömörebb tömeget képez. A fegyveres
rablások és gyilkosságok, melyek egykor ezen az
egész nagy területen igen gyakoriak voltak, most
ritkábban fordulnak elő; de lopásért még ma is
nagyon sok embert kell ott megbüntetni mindgyere.
A graniésdörök ősei leginkább ragadományokból
éltek s az ilyen szokások nem igen szoktak csak
amugy egy-két nap alatt végleg eltűnni.

„Ime egy különös mód, melyet sokszor sike-
resen használtak arra, hogy egy-egy család-kö-
zösségtől megszabaduljanak, melynek valamennyi
tagja kisebb-nagyobb mértékben utonálló bandita
volt. Nehányat már azelőtt halállal büntettek;
másokat börtönre vetettek vagy megbotoztak; de
azért mindgyere újabb meg újabb büntetést ré-
mítették a vidéket. Ilyenkor hát nem maradt
volna hátra egyéb, mint a család valamennyi férfi
tagját lepuskáztatni, mert azok, a kiket megki-
méltek, egy szikrával sem értek többet, mint a
többiek; hanem igen nagyon sok vitéz katona ve-
szett volna kárba. — A hatóság tehát beírta azzal,
hogy az egész családot összepakolta és elszállí-
totta valamely távolabb eső tájra és oda telepítette
le, házat és földeket jelölve ki számára. Ott —
gondolják — idegen földön, ismeretlen emberek
közé, könnyebb leend eddigi szokásaikat megvál-
toztatni; távol vannak azoktól, kik nekik büntér-
süket szolgálták, s a melletttől sem nehezül
többé rájuk oly súlyosan; a nélkül, hogy észre-
vennék, az újabb és jobb körülmények befolyása
alatt egészen megjavulnak.

„A tudatlanság, a babonáság, a durvaság, sőt
mondhatnók vadtság, mely kivált a száraz határ-
szélek mellett elhelyezett ezredéknél annyira fenn-
maradt: ime e sajnos tulajdonságok szerették
meg a horvátoknak Olaszországban, Magyaror-
szágban és egész Európában azt a rossz hírnevet,
mely Zágráb és az egész polgári Horvátország
lakóit annyira elkeseríti.“

IV.

Zágráb és környéke.

Boznyákországi kirándulásából visszatérve
Perrot, a Szávan fölé Zágrábnak vette útját.
Útközben Siszteken megpihent s néhány sort e
kis városkának is áldozott. Sisztek nagyon régi
város és a rómaiak korában Sissia név alatt volt
ismeretes. Maig is nagyon sok régiséget, várakat,
fóiratok köveket, lámpákat, sírokat és oltárokat
lelnek ott. Leginkább a Sisztekből előkerült régi
tárgyak képezik annak a múzeumnak a magvát,
melyet a horvát akadémia Zágrában megalapított.

„Sisztek és Zágráb között“ — folytatja Per-
rot — „a Toropolia (Turpölya, Turmezó) nevű
vidéken kellett áthaladnunk. Nagyobb rész kuo-
ricizálva és kölessel van bevetve; másutt ismét
hatalmas cserleerdőkön visz az út keresztül, a hol
a talaj az egymástól távol álló fák között magas
páfránnyal és vadrózsa-bokrokkal van borítva.

„E vidék lakói, a törökök ellen vívott har-
cokban tanúsított vitézségük jutalmául nagy ki-
váltásokat nyertek. Mindnyájokat nemessé tették.
Mikor megyegyeiülések voltak, a földmivelő paraszt
oda kötö kardját hétköznapi ruhája fölé. Lábat,
melyek a nedves földet egész meztelenül szokták
taposni, nyalka magyar csizmákba szorították; ol-
dalához hatalmas fringiót kötött, övébe pisztolyok-
kat rakott s a nélkül, hogy a belépőkor néha ön-
kénytelenül is elértő mosolyokra hederített vol-
na, melyek egyszerű-mászor a megyeházban
fogadták, büszkén állított be szavazni a többi ne-
mes ember közé.

„Ez kilencz óra tájban megérkeztünk Zág-
rába. Zágráb — horvátul Zagreb — igen szép
fekvésű város. Mikor távolról jutalmául nagy ki-
váltásokat nyertek. Mindnyájokat nemessé tették.
Mikor megyegyeiülések voltak, a földmivelő paraszt
oda kötö kardját hétköznapi ruhája fölé. Lábat,
melyek a nedves földet egész meztelenül szokták
taposni, nyalka magyar csizmákba szorították; ol-
dalához hatalmas fringiót kötött, övébe pisztolyok-
kat rakott s a nélkül, hogy a belépőkor néha ön-
kénytelenül is elértő mosolyokra hederített vol-
na, melyek egyszerű-mászor a megyeházban
fogadták, büszkén állított be szavazni a többi ne-
mes ember közé.

meredek csúcsra, melyek az alant elterülő termé-
keny síkság fölé örököndök és uralkodnak, ide
települtek le Zágráb első lakói; itt emelték első
épületeiket, erősségeket, imaházukat és a püspöki
palotát. Hanem az újabb időkben egy egész új
városnegyed keletkezett e magaslatoz lábainál,
mely nem oly festői ugyan, mint a régi, de sokkal
elegánsabb, és mióta Zágrábnak vasútja van, e
városrészt folytonosan gyarapodik. Itt lakik a ke-
reskedelem s itt emelkednek a legjobb vendég-
lők is.

„Az indóházból Zágráb legelső szállodájába
vezettünk magunkat, az „Ausztriai császár“-hoz,
melyet igen ajánlott nekünk egyike ama ritka
párisiaknak, a kik Zágrábot ismerik és horvátul
beszélnek. A szállodával valóban meg is lehetünk
elégedve; jól van tartva s az árak sem valami
tulságosak. Alig hogy elhelyezkedtünk, mindjárt
nyakunkba vették a várost, hogy ebéd előtt vele
megismerkedjünk.

„Első tekintetre Zágráb — legalább mi úgy
vettük észre — igen kellemes látványt nyújt. Épen
vasárnap van; a nagy piac, hol, karjait mintegy
főnyegőleg Magyarország felé tartva, Jellacsius
lovagszobra emelkedik, tele van a környék falusi
lakóival, férfiakkal és nőkkel, ki a városba élmi
szereket hoztak eladni, hogy aztán, a templomot
mindig lelkiismeretesen meglátogatva, ők is bevá-
sárolják szükségleteiket és haza takarodjanak. E
csoportozat képe vidám, mosolygó, élénk, tarka-
barka. A kirívó vörös és fehér szín leginkább
uralkodik. A férfiak öltözete igen egyszerű. Barna
szokmány, fehér ing, fehér nadrág — ennyi az
egész. Sokan azonban ingökön felül újatlan mel-
lényt viselnek bőrből, hatalmasan kiczifrázva
sárga, vörös, kék, zöld s egyéb színű posztodara-
bokkal, melyek ott különböző czifrázatokat és
tarka-barka képalakzatokat képeznek. Némelyek
az ingre és mellényre zekét is vesznek föl, melyet
különösen télen szoktak viselni. E zeké barna
vagy fekete szürpesszóból van, vörös paszomán-
tokkal szégyelve.

„A mi a nőket illeti, főruhadarabjuk a hosz-
szu, fehér ing; ezen felül fehér vászonkötényt
hordanak, melynek alja vörös vagy kék himzetű
czifrázatokkal van szégyelve. E kötényt fölött
egy másik rövidebb kötényt lóg, egy nagy virágu
vörös előkötő fátlyából, mely az övhöz van erő-
sítve. Kéblőkre, melynek ingerlően kiszokkelló
halmait a kendervászon csak gyöngén rejti el,
korallt utánzó vörös üveggyöngyűzű hull alá,
néha e vörös gyöngyszemek közül egy-két ezüst-
vagy aranydarab is ki-kiesillag. Hajdizók szer-
fölt változatos. Némelyek csak egy darab
fátyolt viselnek fejükre kötve; mások pedig vörö-
sen vagy kéken himezett fehér kendőformát, me-
lyet majdnem úgy tesznek föl, mint a Campagna
és Abruzzok olasz női. Igen sok csinos arcot
láttam. Különösen egy szép termetű fiatal nő
vonta magára figyelmemet; finom, hanem erőteljes
tagjai, halvány arca, szép fekete szeméi és büszke
arczelle azonnal a római nőket juttatták eszembe.
Minden perczben új meg új kellemet és ügyes
mozdulatokat vehet észre nálak az ember.“

(Vége köv.) Sáni Lajos.

Irodalomtörténeti kalaszat.

II. *)

A bártfai nyomda multjához.

Szabó Károly kitünő történészünk a „Vasárn.
Ujság“ 20-dik számában befejezett forrásértéki
közleményében a bártfai nyomda keletkezési évét
1580-ra helyezi, mivel ezt megelőző évekről nem
ismer nyomtatványokat Gutgesell ottani nyomdász
kezéből. Ugyanezt állítja nevezett tudósunk az
„Erdélyi Múzeum-Egylet Evkönyvei“ V-dik kö-
tetének most megjelent 2-dik füzetében is, azzal a
különbséggel, hogy itt *szajóházból* 1590-ra van
telve a nyomda megalapítása. De nemcsak Szabó
Károly vélekedett így mostanig, hanem minden
előzői is, noha megzavartatnának tény, hogy két
évtel előbb, 1578-ban, már működött Bártfán
Gutgesell sajtója s működött tán előbb is, a miről
azonban még eddig nincs tudomásunk.

1578-ban ugyanis megjelent ott Stöckel Lé-
nárd bártfai protestáns lelkésznek illi című mun-
kája: „Formvlae tractandarum sacrarum concio-
nionum, per Euangelia comunium Feriarum totius anni,
etc. Bártphae.“ (8r. 258 számozatlan levél.) Zár-
sora! — melyek kétségelenné teszik a megjelenés

*) L. az I. szám alatti közleményt lapunk ez évi 15-dik számában.

évet és helyét — így hangzanak: „Bartpha⁹
Excvdebat Daud Gutgesell. Anno M. D. LXXVIII.
Calendis Augusti.“

A nemzeti Múzeumban teljes példányban
meglevő im ezen műbél tehát kitűnik, hogy Gut-
gesell már ekkor itt nyomdászkodott, sőt tán föl-
tehetjük, hogy nem ez volt első kiadványa, miután
az egész munkában nyoma sincs az utjonnan felírt-
tott nyomdára való hivatkozásnak, a minek jelzése
pedig azon időben szokásos volt.

A következő 1579. évről, szintén a Múzeum
Jankovich-féle könyveiből, ismerem Gogrevius
Mento kassai ev. pap e német nyomtatványát:
„Mentonis Gogrevii Von Luffurt, der H. Schrift
designierten D. Glaube Bekentnus vnd Lehre,
von wahrer, wesentlicher Gegenwertigkeit, Exhi-
bition vnd Empfangung des wahren Leibs vnd
Bluts Christi in H. Abendmal. etc.“ (8r. 72 levél.)
VégSORAI ezek: „Gedruckt zu Bártfeld, durch
Daud Gutgesell. 1579.“

De ismerik 1580-ból is egy német kiadványt,
s így nem egyedül áll ez évről Balassa Bálintnak
Szabó Károly által említett kiadványa. És ez
annyiból is érdekes lehet előttünk, hogy ezt egy
Kassán, Rueber János felsőmagyarországi hadpa-
ranesnok neje mellett tartózkodott német nő, *Hey-
mairin Magdolna* **) írta. Munkájának rövidített
cízme ez: „Das Buch Tobie, In Christliche Reim-
en, vnd Gesangweise gefast und gestellet. . . .
Durch Fraw Magdalenen Heymairin der zeit Rue-
berischen Frawen Zimmers Hoff Meisterin, etc.“
(8r. 120 levél.) Kolophona következő: „Gedruckt
zu Bártfeld, durch Daud Gutgesell. 1580.“

Bemutattunk röviden három oly munkát,
mely irodalmunkban kevéssé volt eddig ismerve,
s mely nyomdászunk történetének egy parányi
hézagát tölti be. Sokkal érdekesebb lett volna
ugyan, ha magyar nyelvű ismeretlen nyomtatvá-
nyokat hozhattunk volna felszínre, de addig is, míg
ez örömnök beteljesülne: álljanak itt ez idegen
nyelvű művek a bártfai nyomda 1580. előtti mun-
kásságának jelzésére. Sok reményünk egyébiránt
nem igen lehet magyar kiadványok fellelérése,
miután a nyomdász, Gutgesell bizonyosan német
volt, a város s az egész környezet száz, a katonai
főparancsnokság idegen s a felső vidék irodalmi
nyelve latin, német és némi részben szláv volt,
csak magyar nem. Egészen más helyzet volt
Debreczennek, Kolozsvárnak, Váradnak és Nagy-
szombatnak — mely utóbbi akkor még tiszta ma-
gyar város volt — s épen ezért lehetett az itteni
nyomdák működése csaknem kizárólag magyar,
míg ellenkezőleg Bártfáé idegen. *Eötvös Lajos.*

Töredékes vázlat országgyűléseink időnkénti képeről.

— Közli Varró Sándor. —

Régi országgyűléseink a nemzeti és vegyes
házból származott királyaink alatt nagyobbára a
Rákos mezején, nyílt ég alatt, lóháton és fölfüg-
verkező megjelent nemesség által tartattak. Hogy
minő képe lehetett ez országgyűlésnek? — inkább
képzeltető, mint tudható. Inkább táborozás-kato-
nai szemleszerű lehetett, mint a melyen minden
nemes megjelenhetett, és honnan gyakorta indu-
lának dicső hájáratokra. A későbbi országgyűlés
elemei: a városok 1405-ben, világosabban 1447-
ben hívtak meg; a megyéknek követek által
képviseletése a XIV. század vége felé Mária
királynő alatt kezdődik. Mikor vonultak a sátrakba
az eső pressióján kívül; mikor köszöntött be a
zöld asztal korszaka a zöld mező helyett; mily
renddel ültek reideink ama körül? Kétes, bajos
dolog meghatározni.

Nem is időzöm tovább találgatások fölvetésé-
vel, hanem az 1634 ik évhez fordulok, mikorra
biztos adat lehet. Válságos időpontot kell benn,
ha nem is üdvözlőnk, de tekintenünk. Eddig
egy palotában — egykoru napló feljegyzés sze-
rint — támaszkodtak az ország rendei; egy tör-
vényhozó testet képezte, melynek nem volt két
külön érdekű táblája — mint Borsiczky mondá
1833. jul. 5-én. A későbbi, ez idei különválás nem

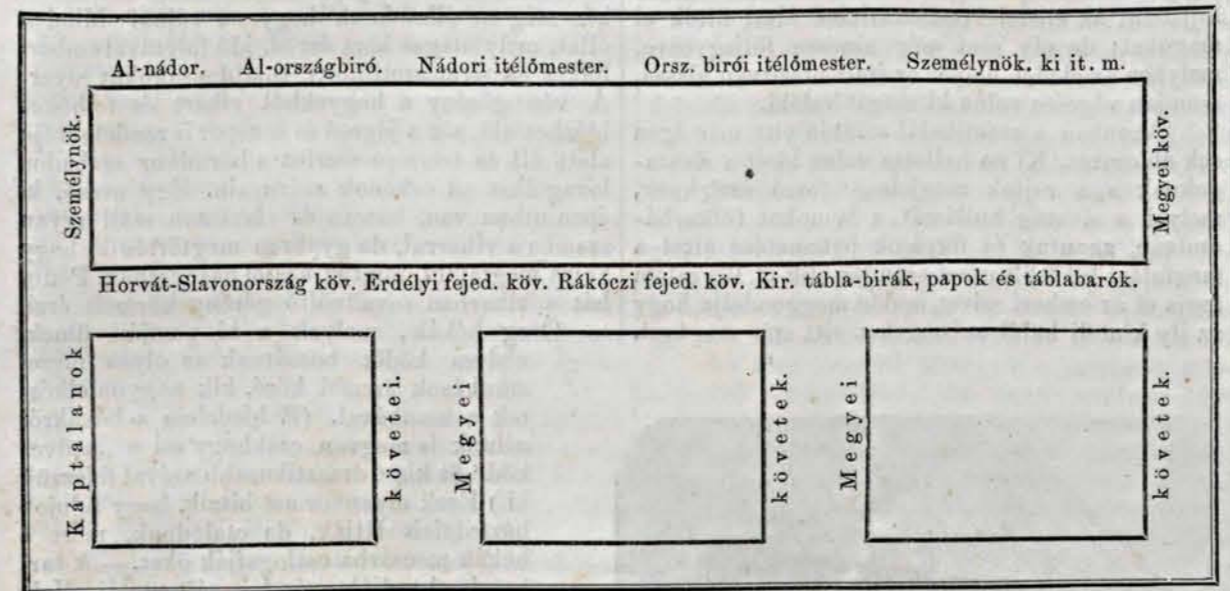
*) E munka a külföldi könyvtárakban is ismeretlen, legalább Jöcher (Allgemeines Gelehrten-Lexicon. II: 1055. 1.) csakis egy 1566-ban Wittenbergben megjelent latin művét említi Gogreviusnak. E. L.

**) E nő a német irodalomban mint kölöntő szerepel. Született Regensburgnak, vagy mások szerint Grafenwörthben Ausztriában. Külföldi irodalomtörténészek csak annyit tudnak róla, hogy a XVI-dik század második felében Regensburgnak iskolamestere volt s több vallásos költői művet írt. Ezek közé tartozik az általunk ismertett Tóbiás könyve is. (Adelung II: 1991. 1.) E. L.

volt elismerve törvényileg, még kevésbé valame-
lyik rész felsőbbeségi kiváltságával. Borsiczky Ist-
ván a két tábla szokás által szentesített szétoszlá-
sának eredetét 1681-re vitte föl, mondván, hogy
„az 1681. soproni diatán kezdettek a főrendek
különös Palotában tartani *tanácskozásokat*, de ez
csak azért történt, mert egy Palotába a karokkal
— sokan lévén — meg nem férhettek.“ Borsiczky
évszáma nem pontos, ép oly hozzávető, mint a neki
felelni szándékozott előlül alnádoré, ki *ezuttal*
diskussióba oresszkelni nem akarván az 1638: 2.
törvényzikkre hivatkozott és általan előbbi törvé-
ny, felirásokra. Részemről sem nyujtok itt hatá-
rozott évszámot, de fölelitem, hogy 1634-ről

helyeztetve és mindenike *zöld, új, széles remek-
posztóval* bevonva. A főtábla végénél való táblá-
nál a bal kéz felül való fal mellett volt a fölföldi
vármegyék követei ülések, némely alsó vármegye
követei is intermiscóelőlván. A 2. táblánál pedig
a latere az alsó vármegyék követei. A 3. közb-
ben levő táblánál urak és asszonyok követei, szolgál-
i; annak alsó részénél városi követei is ülven, a jobb
kéz felül való fal mellett levő táblánál a Clerus,
azon alul más szakasszal (?)*) a városok követei.
Ezek után, ismét más uttal szaporították meg a
táblákat egy koreztül telt táblával a mellé a fal
mellé, melyen a ház ajtaja volt — a városi köve-
tekért.“ —

I.

Az 1662-dik pozsonyi országgyűlés ülésrajza.

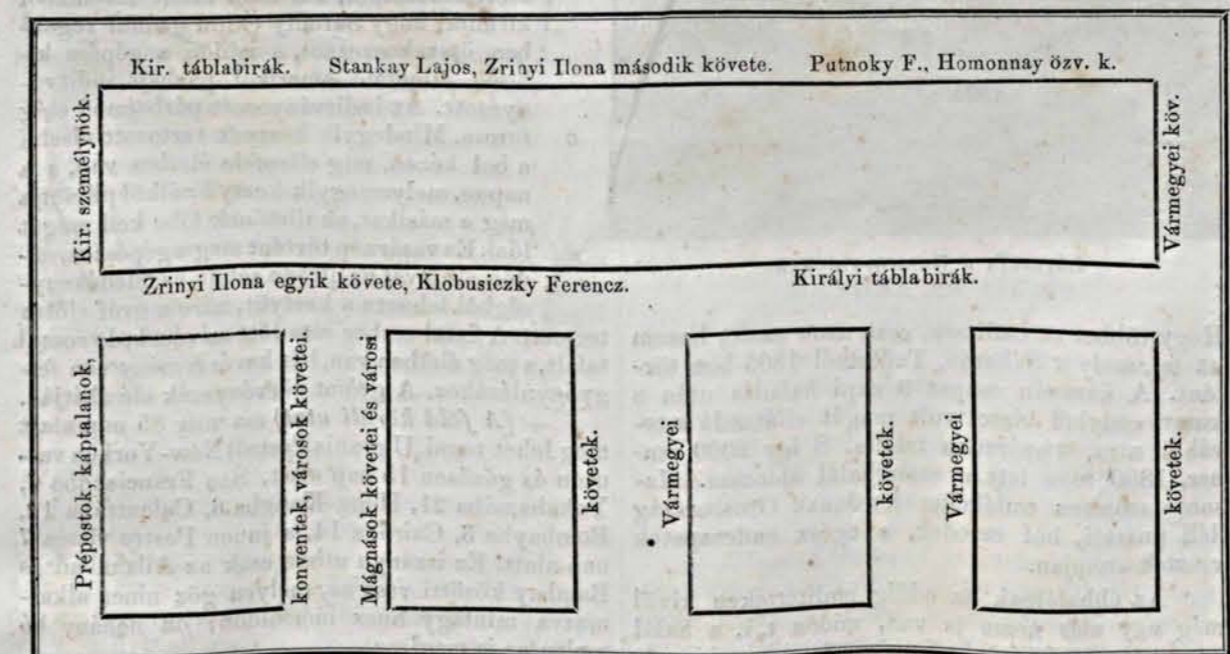
szóló egykoru országgyűlési naplóból jellemzőleg
a tárgyat olvashatni: „magán összegyűlték az urak,
és magán az ország.“ Magántanácskozás végett
pedig, oly jellemen, minővel bírt később a kerületi
ülék az országoshoz képest. Az urak és rognico-
lak közötti különbség meg volt tartva, de ez
utóbbi felsőbbeségével. („Kivánták az urak azt is,
hogy azok közé a deputatusok közé, a kiket az
ország deputált, az urak közül is bévégyen az ország
deputatusokat, de erre nem ment rá az ország.“)

Egy 1662-dik országgyűlésről szóló napló
(Múzeum. 384. sz. a) fölélegessé teszi a leírások-
ból való kutatásokat, terveléseket az ugynevzett
szék- (illetőleg asztal) osztatás fölött. Kecskés, Pe-

Ez asztalok mellett természetesen „talpig
fekete“ diszruhában ülészetek. Így kívánta ezt az
ünneplés szín, mely hogy minő erős törvény-
jelleggel bírt — mutatja egy jelenet az 1728-diki
Pozsonyban tartott országgyűlésnek május 22-én
tartott sésiójából. Ugyanis ekkor Sopron városának
követe Salersz. más napló szerint többen (közülük
egy Rimanóczy) német ruhában jelentek meg:
„nisdem injunctum est, ut deposito eodem hunga-
ricum (vestitum) in dno, si sessionem inter statum
obtinere volunt.“ (Kimondatott, hogy letéven, ma-
gyar ruhát öltsenek föl, ha a statusok között ülni
akarnak.)

Be kell látni, hogy szükség is volt *disz-*

II.

Az 1681-diki országgyűlés soproni zöld hazának ülésrajza.

ronada, Ambrustén, Szentgyörgy városának három
ablegatusa által készített e naplóból lényen ide ig-
tatva a pozsonyi országgyűlés helybeosztásának
rajza. (I.) A mint látható négy asztalnál ültek
karaink és reideink. — 1681-ben azonban válto-
zás történt, a mennyiben a soproni úgynevezett
„zöld ház“-ban az asztalok száma egygyel pótol-
tatott. Az ide mellékelte II-dik számú rajzot
egykoru két országgyűlési naplóból torveltem;
Gyöngyösi István ismert költő és gümörmegyei
követleírásaként hangzik: „(1681. Die 21. May.)
kilencz órára összegyűltek (Rendiek) Soproni
város tanácsházában, a holott a főtáblán kívül,
hosszasban négy sorban való Táblák voltak

ruhákra. A régi országgyűlési időtartam nagy
része még mindig ünnepléseskedésekkel (pará-
dékkal) tölt el. Az összehívott országgyűlés
tagjai alig érkeztek meg az eleve számokra meg-
rendelt kész szállásokra — elmulasztatlan volt
részükről az ország zászlósurainak (kanczellár,
nádor stb.) ünneplés fogadása, szóval a köleső-
nő bemutatás, mely gyakran városon kívül tört-
ént, a bevonulás nagyszerűsége mellett. Aztán
csaknem az első ülésekben, melyek a két tábla
szokásos, küldöttségek által való kölcsönös kö-

*) Egy más napló (Múzeum. 532. 538. Fol.) határo-
zatosan az asztal-irle, de hosszadalmasabban, s nem kime-
rítőben.

szüntetés, — eggyességre intéssel voltak telve —
diszes, nagyszámu küldöttség menesztetett Bécsbe
az összea kir. család üdvözlétére, meghívására,
melyszerint „a mostani jelen való országgyűlésére
nagy magát alázza meg.“ Majd a királyi család
illő fogadására tetteket roppant készületek. A
határig elő mentek reideink és karaink „a folhu-
zatottt fejr sátor“-hoz, még pedig oly czifráza-
tokkal megvarratott, aranyval, ezüsttel, sőt drága
fénylő kövekkel, majd kigondolhatlan szépségek-
kel annyira felékesítetett ruhákba öltözve fel,
hogy az ezüstnek sokasága, az aranynak fényes-
sége s az drága köveknek csillogása miatt alig
lehetett a mi Magyar főreideinket s Nagyméltó-
ságu urainkat szemlélni. Itt látszott Magyaror-
szág egy csomóba; itt tetszett ki ennek ékösége,
fényessége, gazdagsága; itt tanulták ki: micsoda
nagyra, pompára valók a magyarok, kik a Duna
hídján az éregek és püspökök 90 hintókkal, az
ifjabb méltóságok és statusok lóháton, *nem renddel
Magyarosan*, hanem összetölvülve által menven a
Sátor felé mentek“ stb. (1751.)

(Vége köv.)

Batthyány Lajos temetése.

Pest, május 24.

A közetkezőkben közölhetjük a Batthyány-
temetés programját:

1) Gr. Batthyány Lajos, Magyarország első
miniszterelnökének temetési a ferenczrendiek tom-
plomában lesznek kiteve f. é. jun. 8-dika reggeli
9 órától esti 9 óráig és 9-dikén déli 1 óráig. Ez
idő letelte után a templom bezáratik és d. u. 2 óra-
kor nyitattik fel, midőn csak is a hatóságok, testüle-
tek küldöttjei fognak jegy mellett a templomba bo-
csáttni. Hölgyek számára a templom két oldalán
levő karzat lesz fantartva, hova szóló jegyek a
város házán 1-ső számú szobában jun. 6-dika és 7-
dikén adatnak ki.

2) A temetési szertartás jun. 9-dikén d. u. 1/4
órákor voszi kezdetét. A működő egyházi szemé-
lyek a zárda folyosón átmenve, a sekrestyében
gyűlnek össze, az énekesek és zónészek, ugyan-
csak a folyosón átmenve, a nagy karzaton lesznek
elhelyezve. Az egyházi szertartás bevégeztével a
zárda főnök beszédet tartand, melynek bevége-
ztével:

3) A templomba levő közönség, valamint a
szolgálat tevő egyházi személyzet eltávozása után
a koporsót városi polgárok emelik le a ravatáról, s
a templom ajtajánál levő diszkociáj vizsik.

4) A monet a kecskeméti utcán, ország-és
kerepesi uton át megy a temetőig gyalog.

5) A menet *rendje* következő leend:

a) Elöl a városi őrmester és négy városi lovas
huszár, egész diszben.
b) A czéhek fátlyallal és pedig betűsorrendben
négyesével, a mint a menetben résztvevők általán
felkérletnek, hogy négyesével zsvikeskedjenek sort
tartani.

c) A temetkezési egyletek zászlóikkal.
d) A polgárokból álló lovas banderium, mely-
nek élén az ország, város s a Batthyány-család
fátlyallal bevont lobogóit viszik.

e) A pesti intézetek küldöttjei.
f) Nagy és kis kereskedői testület és egyéb
pesti polgárok.

g) A hatóságok küldöttjei.
h) A magyar akadémia és egyetem tagjai.
i) Miniszterialis hivatalnokok.
k) Kuria.

l) Egyházi személyek.
m) A képviselelőház s a főrendiház tagjai.
n) Miniszterek.
o) Városi hatóság, dalárda tagjai.
p) Zenészek.

q) A szertartáshoz tartozó egyházi személyzet.
6) A *temet viwő gyászkozi*, melyet

a) Közvetlenül a városi tanács tagjai kör-
nyeznek a gyász szalgot tartva.
b) 24 pesti polgár kivont karddal.
c) 100 fiaklyavivő pesti polgár, mindkét oldalt
ugy felosztva, hogy az első az egyházi személyzet
előtt vitt kereszt irányában legyenek, a hátulok
pedig a nagy halott övezget és kíséretét, a család
tagjait s a meghívott nő-egyleteket környezék.

d) Ezeket követi a 6 gyászkozi.
e) Végül 2 sorban városi huszárak zárják be
a monetet az utca szélétben.

7. Ezen rendben vonul a gyászmenet a teme-
tőig, a hova megérkezve hasonló rendben áll fel,
a széles uton két oldalt előfalat képezve s a sir
környékét fentartva a család, egyházi személyzet
és hatósági küldöttek számára.

8. A tetem beszentelése után Pestváros főgyőzője rövid szónoklattal fejezi be a szertartást.
9. Végül a dalárda-egylet alkalmi éneket ad elő s ezzel véget ér a Pestvárcsa által a nagy halott emlékére rendezett gyászünnepély.

Az éhség és éhhalálról.

Az élet-folyamat nem egyéb, mint folytonos anyagcsere. Azaz: az edelő alakjában bevett anyag tápot ad a testnek, mi által képessé lesz az arra, hogy az újonnan fölvett tápanyagot saját alkatrészévé változtassa, valamint arra is, hogy a hasznavehetlent önmagából kiküszöbölje.

Mindazon anyag, melynek minősége olyan, hogy a benne foglalt rész a testet táplálni képes, vagy más szavakkal: melynek alkatrésze a test összetételéhez lenni képes, táplálék, vagy tápanyagnak nevezetük. A tápanyagból álló keverék, tápszernek, az anyag folyamat, mely által a tápszer a testnek átadott, táplálkozásnak mondatik.

Valamint az állati, úgy az emberi testben is, bizonyos, az őt képező anyagnak megfelelő mennyiség van jelen, mely az életműködés alatt folyton fogy. Az erőfogyás szintén anyagvesztésében, részint a hűfok csökkenésében áll. Az elvesztett anyag a váladékokban föltalálható, míg az elvesztett hő, kisugárzás által tova tűnő, jelen nem léte által mutatja a testből távozását. A test ezen veszteséget, — mire az éhség érzete által intetik — csak bizonyos fokig képes kiállni; s ha az elvesztett anyag ezután sem pótolatik, egy bizonyos idő múlva beáll az éhhalál.

Az éhség érzetének kisebb, kellő foka az étvágy. Mindkettő a gyomorban jelentkezik, honnét csak azon esetben távozik, ha kellő tápszer által, az anyagcsereben mutatkozó hiány helyreüthetett. Innét megérthető, miért rojtja el az étvágyat az ebéd előtti bár csekély falatozás. Ugyanis az így fölvett tápszer elegendő arra, hogy az anyagforgalomban föllépett hiányt egy kis időre bár, kielégítse; mi megtörténvén, az étvágy körülbelül az ebéd ideje alatt tűnik el; de nem maradandólag, mivel a fölvett táplálék csakhamar felhasználván, az étvágy mindjárt a délutáni órákban újra föllép.

Az étvágyat, ha az ki nem elégítetik, az éhség váltja föl. Ez nem kellemes már többé, s különösen az első napokban fölfőtto kínzó. Az éhség 3-ik napján a test táplálkozása körül már tetemes zavarok lépnek föl. Így az emésztő nedvek elválasztása hirtelen alszáll, s napról napra fokozottan csökken, míg a halál napján minden más elválasztással együtt, mondhatni teljesen megszűnik. Itt lóli indokát azon eljárás, hogy az ily, csaknem éhhalállal küzdő szerencsétleneknek igen kis adag és csak könnyen emészthető eledelket nyújtsunk, mert ellenkező esetben csak a halált siettetnők.

Az éhhalál beáll, midőn a test súlyának 40%-ka az öntáplálásban elfogyott. — Ugyanis az életető az éhezéknél is az által igyekszik az életet fenntartani, hogy a kevésbé nemes szerveket felhasználja, a legjelensebbek, úgy mint az agy, az idegek stb. táplálására. Innét érthető, miért maradnak az ily szerencsétlenek csaknem az utolsó pillanatokig tisztá öntudatuknál. S ekkor is nem azért halnak el, mintha már nem lenne a testben anyag, mely a főbb szerveket táplálhatná, hanem azon okból, mert az elvesztett anyaggal annyi hő hagyja oda a testet, hogy a visszamaradt alacsony hőfok nem elegendő az életfolyamat végbevitelére. E nézet valósága mellett szól azon tapasztalat, hogy a mesterséges meleg az éhhalált késlelteti.

A felnőtt ember napi súlyvesztése, midőn a kiadás a bevétellel arányban áll, a test súlyának 1/10-része, az éhhalál tehát a 6-ik vagy legfeljebb a 7-ik napon közönségesen be, ha a naponkénti súlyvesztés az éhezés alatt ugyan azon fokon maradna; minthogy azonban az éhezés ideje alatt a növekedő anyagvesztéssel arányban az anyagforgalom csökken, a naponkénti súlyvesztés fokozottan kisebb lesz, honnét következik, hogy az emberek a nevezett időn túl, még gyakran a 10-ik napig életben maradnak.

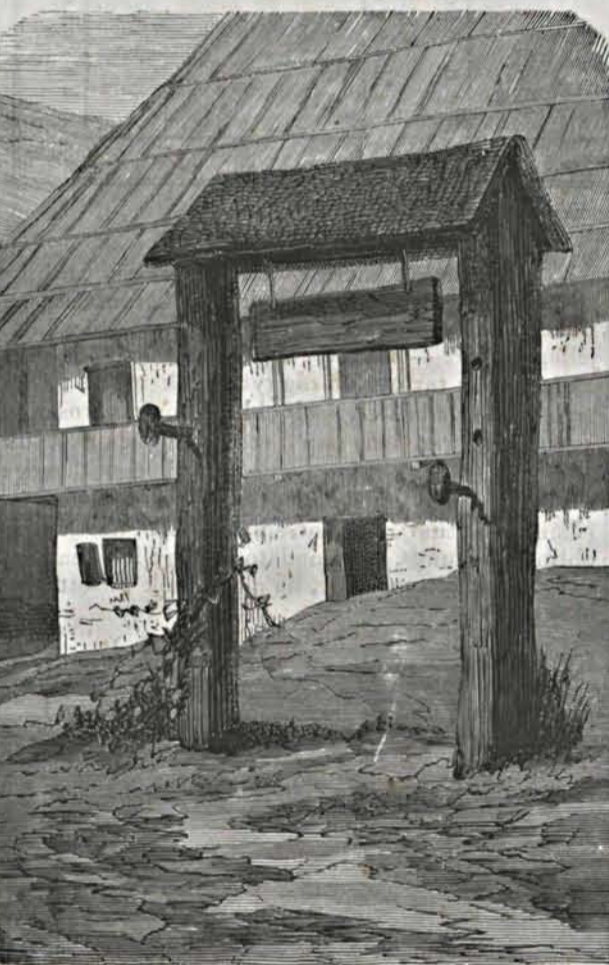
A 40%-nyi súlyvesztés módosulásokat szenved az éhezé zsidúsága s életkora által. Ha az éhezé igen hűdűs, a százalékos 45-ra emelkedik. Mi pedig az életkort illeti, a fiatalok sokkal keve-

sebb ideig bírják ki az éhezést, mint az idősek, amazoknál az éhhalál bekövetkezik, midőn a test súlyának 20%-át elvesztették.

Az eddig mondtak oly esetekben állanak, midőn az étel és ital egyaránt megvonott a testtől. Ha azonban csak az étel huzatott el, úgy a halál középszerűen a 25-ik napon áll elő. Méla-kórosok, kik az eledelt visszautasítják, 20-tól egész 60 napig élnek. Tiedemann egy foglyot emlit, ki Toulousban volt elzárva s miután hosszú időn át mit sem evett, hanem csak ivott, 63 napi éhezés után 1831-ben meghalt.

Az éhhalálnak bizonyára a legborzasztóbb neme, midőn az ital tagadtatik meg a testtől. Sok kétségbeesett ember találkozt már, különösen foglyok s kedélybetegyek között, kik más eszköz híjjában, az eledel visszautasítása által ölték el magukat; de oly eset még nincsen följegyezve, melyben az eledel helyét az ital utasítván vissza, szomjan végezte volna ki magát valaki.

Azonban a szomjhalál szintén vitt már igen sok áldozatot. Ki ne hallotta volna híret a sivatagoknak s a rajtok megjelenő forró szeleknek, melyek a sivatag hullámát, a homokot fölkorba-csolván, az utak és források betemetése által a megfúlást kikerült utast szomjan ölik el. Borzalom fogja el az emberi szívet, midőn meggondolja, hogy az ily kinteli halál százazretet vitt már magával.

Lármafa a Hatarörvidéken.

Hogy többet ne említsék, csak azon esetet hozom itt fel, mely a Saharán, Tafiletnél 1805-ben történt. A karaván csapat 9 napi haladás után a kutat, melyből vízzel volt magát ellátandó a további utra, kiszáradva találta. S így 2000 ember, 1800 teve lett a szomjhalál áldozata. Használó szomorú emlékeket hordanak Oroszország déli pusztái, hol ezredek, s egész hadsapatok veszték szomjan.

Az éhhalálnak az eddig említettek kivül még egy más neme is van, midőn t. i. a halál nem a tápszer rögtöni elvonása, de a rossz, ki nem elégtő táplálkozás folytán, a test elcsigázása után viszi el ragadmányát. Az éhhalálnak e neme, különösen az európai világvárosokat, — hol a művelődést oly fennek hirdetik — fűdi be a gyalázat leplevel. Bizonyára mindenki ismeri azon nyomort, legalább hírből, mely világ-részeink leghatalmasabb városát, Londont annyira jellemzi.

Azon boldogtalannak, kik a nyomorral, küzdve, az éhhalál e nemének esnek áldozatul száma igen nagy, s borzasztóságát a nyomorteljes halálának még azon tudat emeli, hogy míg a lakoságnak egy része éhen pusztul, addig annak más része milliókkal rendelkezik.

Roth Ferencz.

Egyveleg.

○ (Japán babonák.) 1. A fák tisztelése. A japánok az élőkfatat nagy tisztelőben tartják; s minél idősebb valamely fa, természetesen a tisztelő is annál nagyobb iránta. Mikor Yamato fejedelem egy rakás új házi butort akart készíttetni, parancsot adott, hogy parkja legszebb cédruisait vágják ki, mert azoknak szép fája legalkalmasabb lesz butoroknak. Mikor azonban a munkások dolgozhoz fognak, a fejze visszapattant a fa hejáról, s minden vágás, után vér ömlött ki abból. Igen, mert miként a monda állítja, minden vén fának lelke van, épen úgy mint az embereknek és isteneknek.

2. Az állatok tisztelése. Ha már a növényeknek is lelkek van — a japánok hiedelme szerint — hát még az állatoknak hogy ne volna? Minden állat, mely magas kort ért el, idő folytával emberi lelket és természetföltéti tulajdonságokat nyer. A vén görény a hegyekből vibart és felhőket idézhet elő, sőt a jégeső s a zápor is rendelkezése alatt áll és tetszése szerint s bármikor szabadon lovagolhat az orkánok szárnyán. Egy utazó, ki épen utban van, bátran és elszántan száll ugyan szomb a viharral, de gyakran megtörténik, hogy arca megfűdül, mintha késsel hasogatná. Pedig hát a viharban továbbvölto görény körmeit érzi.

— Öreg békák, melyek a tó partján üleek, nedves ködöt bocsátanak az olyan mezei munkások szeméi közé, kik nagyon elkéstek a munkával. (E hiedelem a békákról nálunk is megvan, csak hogy mi a „nedves köd“öt kissé drasztikusabb szóval fejezzük ki.) Ezek olyankor azt hiszik, hogy falujok házfedeleit látják, de csalódnak, mert a békák mocsárba csalogatják őket. — A farkasok el tudják magukat változtatni. Volt egyszer egy farkas, mely régen borzostó róme volt az embereknek s nagyon sok kárt okozott mindenütt. Egyszer aztán elkünt s az országot megint biztosabbá lón miatta. E tájt az utasok egy erdőszélen minden este egy igen szép leányt látta, a ki kezében egy rózsákkal befestett lámpát hordott. Országszerte csakis a szép rózsatündérről beszéltek, kinek oly kedves, barátságos arca volt. De arról is meg voltak győződve, hogy a ki csak követni merje őt az erdőbe, azonnal a kegyetlen farkas prédája lón. — Volt egyszer még egy másik szép leány is, kivel kellemes senki sem mérközhett; de mikor közelebből szemügyre vették, kislult, hogy maga a megtévesztő árdög.

— (Amerikai párbaj) volt vasárnap Bécsben. Egy Reisinger nevű fiatal gépész esett áldozatul, s a nála talált levelekből kiténik, hogy Saróilly Ödön gróffal régebben összekocozott s midőn a gépész kihívta, ellenfele amerikai párbajt indítványozott. Az indítványozott párbajmód elég furcsa. Mindegyik keztyűt tartozott viselni a bal kézen, míg ellenfele életben van, s a napon, melyen egyik keztyű nélkül pillantja meg a másikat, az illetőnek a hantó fekélni. Ez vasárnap történt meg a gépészben, midőn arájával az utózn sétált, és feledékenységből lehuzta a keztyűt, mire a gróf előtte termett. A fiatal ember este lőtt szívének, de rosszul talált, s még életben van, bár kevés remény van felgyógyulásához. A gróft törvényszék elé állítják.

— (A föld körüli út) ma már 85 nap alatt meg lehet tenni. Ugyanis Pestről New-Yorkba vasuton és gőzösen 15 nap alatt, San Franciskóba 7, Yokahamába 21, Hong-Kongba 6, Calcuttába 12, Bombayba 3, Cairóba 14, s innen Pestré vissza 7 nap alatt. Ez iszonyu utban csak az Allahabad és Bombay közötti rész az, melyen gőz nincs alkalmazva mintegy husz mérföldön; de néhány hó múlva ez is meglesz.

— (A nő-emancipáció) ügyében ugyancsak haladnak Amerikában. Közélebb is Miss Alice Conkey, Th. Conkey tábornok leánya az evaston kollegiumban, Illinois államban a matematika tanárává nevezetett ki. — Buffalóban az ottani tanítónők fizetését 24,000 dollárral növelték, míg a férfitanítókét a New-yorki orvosi kollegiumban Miss Susan Smith, egy néger nő tartotta a megnyitó beszédet. Miss Anny King, ki előbb janesvilli postamester volt, most a young-Meri Associationi könyvtárnokává lett. Miss Sarah E Leonhard, Marsfieldben iskolatanácsosává választott. A jawai színt a nők szavazati jogát 32 votummal 33 ellenében elfogadta. A minnesottai egyetem hallgatóinak fele fiatal nőkből áll. Miss Lemme Barkalvo, 22 éves, Brooklynban ügyvédi diplomát nyert.

Melléklet a Vasárnapi Ujság 22-ik számához 1870. máj. 29.

T A R H Á Z.

Irodalom és művészet.

— (Ben-dek Aladár „Legújabb költeményei“ből) mai számunk egy költeményt közöl, mely mutatványul szolgálhat a legközelebb megjelenő kötetből. A csinos kiállítású könyv 14 ívre terjed és 8—10 nap múlva szét fog küldetni az előfizetőknek. Könyváruai uton Aigner Lajos bizományában lesz kapható 1 ft. 50 kr-ért.

— (Bereznik Árpád) tehetséges fiatal írók két felvonású vígjátéka „A kétkedő“, mely a nemzeti színpadról ismeretes, csinos kiállításban jelent meg Aigner Lajosnál. A magasabb törekvés, mely e vígjátékban a jellemre igyekszik feltüntetni a fősúlyt, méltánylandóbb, mint a színpadi siker és irodalmi műbecs, melyek alig emelkednek benne felül a középészterűség. A fiatal drámaíró jóváéhe azonban méltán köthetünk nem közönséges reményeket. Ára 60 kr.

— (Az emberi nem művelődési történetének vázlat) jelent meg, Torkos Lászlóval, szintén Aigner kiadásában. Jelen német nyelvű csinos, de igenis vázlatos átdolgozása. Ára 1 ft.

— („Fiumei emlékek“) című munkára nyitott előfizetést Károly Gy. H. főgymnasiumi tanár Kassán. Utí rajok lesznek a tengervidékről és Vá-lenzéről, a természetvizsgálók tavalyi nagygyűlé-sének emlékeivel. Előfizetést 1 ft.

— (Fraenkel Bernát miskolci könyvkereskedő) előfizetési fölhívást küldött szét Zombori Gedő megvásárol ref. lelkész „Korszerű és házi beszédek“ című munkájának második füzetére. A füzet pár hét múlva a saját otthagya. Előfizetési díj 1 ft. o. é., boltára tetemesebb leand. Előfizetési határidő: ez év június végéig.

— (Kocs Ferencz) volt budapesti ref. lelkész jelenti, hogy „Történelmi dolgot, a magyar és román nemzet viharos korszakából,“ június közepéig megjelennek. Ez időig előfizetéseket egy forintjával elfogad Imre Sándor marosvásárhelyi nyomdász.

— (Uj zeneművek.) Rózsavölgyi kiadásában megjelentek: Mosolyi József „Tiszaparti hajós-dal“-a, ára 40 kr, s Csillag M. „Dio fesche Nettii“ polkája, ára 50 kr.

— (Munkács Mihálynak) általunk is többször emlitett festőjére: a „Siralomházban“, a legelső arany-érmek egyikét nyerte a párisi kiállításban. Francia lapok is nagy dícsérettel szólnak felőle.

— (Az Eszterházy-képtár) ügyében, „P. Napló“ érélyes cikket közöl. Vádolja a kormányt, hogy négy év óta nem intézte el a fontos kérdést, valószínűleg gazdasági politikájának kicsinyzetsége miatt. A megyék, városok és sajtó élénken nyilatkoztak e képtár megvétele mellett, s a pénz szűke sem fogadható el mentésnek, mert a 24 millió kölcsönt bátran meg lehetett volna toldani még kettővel e képtár megvétele végett. „Ez egyetlen nagyobb szerű mügyűjteményünknek külföldre bocsátása nagyobb szeggyent ejt (s ma még úgy mondhatjuk: ejtene) a nemzetben, mint akár egy vesztett csata, akár a földhözragadó defecit.“

Köziintezetek, egyletek.

— (A magyar tud. akadémia II-ik osztályá-nak) május 23-án tartott ülésében Hunfalvy János Buda népszerű viszonyairól értekezett. A városnak ez év első napján 53,998 lakosa volt. 1850 óta a szaporodás 16,045, 1857 óta pedig 11,313 lélek. A katolikusok a lakosság kilenc-tizedrészét képezik; ágostai van 2024. református 1715, zsidó 2554. (Posten összesen 39,384 zsidó lakik, mely a lakosság 19 százalékát képezi.) Leányvan Budán 14,697, nőlen ember pedig 15,327. A műveltség szempontjából kedvezőlen e fővárosi népesség állapota; nevezetesen irni s olvasni nem tud 8405 férfi, 12,377 nő; összesen 20,782; vagyis a férfiaknak 25%-a, a nőknek 41%-a. Franciaországban általán véve körülbelül ugyanez viszony áll, de a német népek, s kivált a fővárosok lakosságánál alig 4—5%-et tesz az olvasni nem tudók száma. — Hivatalnok van összesen 1946. A házak száma 3262, s ezek közt 2633 földszinti. Három emeletes csak nyolc van. — Ez előadás után az osztályülés összes ülésé alakulván át, az dr. Schenzel Guidót — az osztály ajánlatára — elfogadta a meteorológiai intézet igazgatójává; a Wo-

dianer ösztöndíjakért való folyamodások határidejéül június 20-dikát tűzte ki; végül pedig elfogadta a nyelvévészeti osztály azon jelentését is, mely szerint a Karácsony-díj 400 aranya, ha kétszeri kitűzés után sem adható ki arra érdemes színműnek, — a dramaturgia körébe tartozó elméleti vagy irodalom-történeti feladatok megfejtesésének pályázás vagy megbízás útján eszközölésére fordítatik.

— (Az akadémia nagy gyűlésének első napja) máj. 24-én délután következő eredménnyel folyt le. Először is megállapította szombaton, máj. 27-én délelőtt tartandó nyilvános közülés sora, következőleg: 1. Elnöki megnyitó beszéd b. Eötvös Józseftől. 2. Főtitkári jelentés Arany Jánostól. 3. Emlékbeszéd Balassa János t. tag felett Jendrassik Jenő lev. tagtól. 4. „A művészet mint nemzetgazdasági tényező“ értekezés Keleti Károly lev. tagtól. 5. Jelentés a pályázatokról, új jutalomkérdése: kihirdetése, az új tagok bejelentése. Gyulai Pál osztálytitkár által. 6. Elnöki zárszó.

— Az ülés második főtárgya a jutalmak ügye képezte. Az akadémia ideai nagy jutalmát (200 arany) ezúttal Fribaldszky J. „Jellemző adatok Magyarország Faunájához“ című munkájának ítélték oda; a ki-brendű Marczibányi-jutalmat pedig Hunfalvy János „A magyar birodalom természeti viszonyai“ című művének. A pályázatok meoldók voltak. Csak „egnek adtak ki díjat a Fáy-féle nemzetgazdasági kérdésre a Kautz Gyula művének; (s ennek is megrovásokkal). A többit, köztük a Nádasdy-féle költői beszély feladatát, újra kitűzik. Az esztetikát azonban, melyre már háromszor tűzték ki sikertelenül a hölgydíjat, megbízás útján javaslatot megíratni. A Marczibányi-nyelvkérdésre (a nyelvünkbe csuszott hibás szó-lásmódok kifejtésére) egy pályamű sem érkezett. A Sámuel-díjat (15 arany) a Vambéry Armin magyar-török szövelemzésnek adták ki, mint a le-folyt évben fölvaasott nyelvészeti értekezések legjobbának. Az akadémia ez idén két új jutalmat tűz ki: 1873. jan. 31-ig 40 aranyat a Vitéz-féle alaplóból „Bouffini, mint történetíró jellemzésére“ s 1871. jan. 31-éig 30 aranyat a Gorov-alaplóból „A magyar iskolázás rajzára a XVI dik században.“ Végül megemlítjük, hogy Greguss Ágost bölcsészeti rendes tagot áthelyezték a nyelv-és széptudományi osztályba.

— (A nagyülés második napján, máj. 25-én megtörténtek a tagválasztások. Megválasztattak az I. osztályba (nyelv-és széptud.) tiszt. taggá: Székács József, levelező taggá: Zichy Antal. — A II. osztályba: lev. taggá: Frankl Vilmos, Nagy Imre, Pauler Gyula, Jakab Elek és dr. Bursi József, külföldi taggá: Schmid Adolf. — A III. osztályba: rend. taggá: Than Károly (egyhangilag), Krusper István és Margó Tivadar.

Egyház és iskola.

— (Rómából) szép szavakat írnak az ott időző hercegprímásról. Május 20-án fényes beszédet tartott a pápai esalhatatlanság kimondása ellen. A gyengédkedő fínapot orvosa figyelmeztette, hogy életét kockáztatja ily nagymérvű szónok-lalatt. „Inkább kockáztatom, — felelé a primás — de el nem hallgathatom lelkeim mély meggyő-zését.“

— (Nagy-Körösvöl) f. hó 16-án nyitották meg ünneplésesen a közösi polgári leányiskolát nagy számu közönség előtt. Az ünnepélyt Mészáros Szigmund polgármester nyitotta meg; utána Filó Lajos ref. lelkész mondott az ünnepélyhez képest rövid, de lelkes beszédet, melynek bevezetésül Jules Simon azon szavait választá, hogy „a nép, melynek legjobb iskolái vannak, az első nép. Ha nem ma, az lesz holnap.“ Azután kiemelt a nőnevelés fontosságát s a nők hivatását, s végül az ur segélyét kérte az új intézetre, s minden némes czélu törekvése.

Ipar, gazdaság, kereskedelem.

— (Az erdélyi gazdasági egylet) 50 arany pályadíjat tűzött ki arra a kérdésre, hogy mint lehetne a mezőéssé sovány legelőt megjavítani? — (Gazdasági kiállítás Aradon.) Az aradi gazdasági egylet folyó évi szept. 4.—6-ik napjain, a magyar orvosok és természetvizsgálók Aradon tartandó közgyűlése alkalmából kiállítás rendez.

Kiállithatók lesznek: az összes mezőgazdasági, kertészeti, erdei és bányászati termékek, állatok, gazdasági iparcikkék; gépek, kézművek s mindenféle gazdasági eszközök és anyagok. A bejelentésnek a kiállítás előtt két héttel kell történni. Jutalmak lesznek: dícséres oklevelek s pénzek.

— (Uj közsételepek) fedezték Gőmörvár-megye alsó vidékén föl, s a „Gömöri Lapok“ azt is kiltatásba helyezi, hogy Rimaszombat határában gazdagon jutalmazó tárnakat lehet létesíteni. Átál-lában a Sajó és Rima mellett elnyúló hegyek igen gazdagok kőszében; a kiálló, urittányi, kazinczi, bánfalvai és kazi határokon máris nyitottak bányákat, s ha a miskolcz-bányái és gömöri vaspá-lyák kiépülnek, a kőszétermelés e vidéken óriási lendületet nyer.

— (Pályázat-hirdetések.) A keresk. minisz-terium pályázatot hirdet az Ér-Dioszegyen fölláll-tandó vicszellér-képezésénél rendszerezett tanár segédei állomásra, melylyel 300 ft. fizetés, szabad lakás és teljes élelmezés van összekötve. A pályá-zati határidő július 10-ke; a kinevezendő gyén f. évi okt. 1-én köteles állomást elfoglalni. Ugyan-csak a keresk. miniszterium egy képzett mérnököt szándékozik a külföldi jelesebb csatornázási és öntözési rendszerek tanulmányosára kiküldeni s a végből pályázatot hirdet. A kiküldendő egyén a kormánytól 2000 ft. utazási átalányt kap s köteles utját folyó évi augusztusban megkezdni. A foly-lamodványok jun. 20-ig nyujtandók be a keresk. miniszteriumhoz.

— (A pécsbarcsi vasúttársaság) f. hó 20-kán tartá rendes évi közgyűlést Kozmics László el-nöklete alatt. Az előterjesztet évi jelentés előltdja, hogy a lefolyt üzlet-év annyiban kedvező volt, a mennyiben a vasuti forgalom jelentékeny növeke-dést mutat. De a vasuti bevétel még nem oly nagy, hogy az állami garantíát ne kellene igénybe venni. (300,000 frt)g szokik igénybe.) Azonban remélni lehet, hogy ha az alföldi vasut kiépül és Villánytól a pályához fog csatlakozni, a forgalom annyira fog növekedni, hogy a pálya önmagát ki fogja fizetni.

Közlekedés.

— (A várad-kolozsvári vasutvoalon) már csak a szánai töltés akadályozza a közlekedést. F. hó 18-kán az egeresi töltéseken is átrobogott a porondhordó szekér, s így a 17—18 méfnyi hosszú vonalra csak Szánától B.-Hunyadig (mint-egy másfél méfnyit távolságban) nem lehet vasu-ton utazni. Mint értesülünk: két hónap elég a szánai töltés bevégezésére is. A vonatmegnyitást tehát augusztus első napjaire várhatjuk.

— (A „magyar gőshajótársaság“) egyik hajó-ját „Petőfi“-re keresztelék. Az új hajó személy-zete ennek örömére egészen új ruhát készített. — (A levelezési lapok) ügyében a keresk. miniszterium tévedések elkerülése végett utjog tudtal adja, hogy két krajczár bélyeg mellett írott közlemények csak a levelezési lapokon küldhetők. Más nyitott leveleknél csak akkor elégséges 2 kr. bélyeg, ha azok nyomott, vagy lithografirozott szöveget tartalmaznak. Más, — nem levelezési jegyre irt közlemények rendes levelek díja alá esnek.

Mi ujság?

— (Kerkapoly pénzügyminiszter) szerdán visszaérkezett Bécsből, hol a király kezébe letette az esküt, s csőtörtőlkön átvette a pénzügyminisz-terium vezetését.

— (A hivatalos lap) esőtörtőki száma ismét két miniszteri kinevezést közöl. Gorove minisztert földművelés, ipar és kereskedelem miniszteri állá-sától fölmentvén, közmunka és közlekedési mi-niszterré nevezte ki a király; Szaldy Józsefet pedig Gorove helyébe földm., ipar és kereskedelem miniszterré.

— (Batthyány-emlékpénzek.) Az első magyar miniszterelnök ünnepléses temetése alkalmára Clasoni vésnök emlékpénzeket készit Batthyány mellképével. A pénzek elárúsításából befolyó jöve-delem egy része a városi szőnyeg al. pot illéti.

— (Tompa Mihály) elhunyt korszor költő-eknek a hanvai sirkertben Gőmörmegye lelkes közönsége által föllállítandó síremlékéről emlíkezik a „Gömöri Lapok“ legközelebbi száma. Közli a lelkes hangon irt fölhívást, mely 1868-ban, kevés-

sel a költő halála után a hanvai síromlékre adakozni hívta volt Gömörmege fiait és leányait, s melynek eredménye 1100 ft lón. Az emlékek elkészítését, 12¹ magasságú obeliszk alakjában, porosz gránitból Gerenday Antal a költő iránti kegyelemből 1035 forintért vállalta el a vasuton leendő elszállításal együtt. A „G. L.“ kissé nagyon is egyszerűnek ítéli a pusztán sírkő jellemű emléket s ebben mi is egyet értünk vele. — Tudósításához annyit tehetünk meg, hogy reá a sírverset, a gömöriek fölhívására Arany készítette, az ő s a Tompa nevéhez méltóan.

*(A jászberényi honvédelmi) ünnepélyes léleplezése június hó 13-án megy végbe. — Kisfaludy Sándor emlékszóba Sümegeen a bizottmányi tagokkal jelenlétében e hó 19. én lelepleztetett le.

*(Brassóban) bizottmány alakult, hogy Zajzoni, e korán elhunyt fiatal költő sírjára emléket állítson.

*(Lobkovicz herceg) tüzérekapitányról írják Komáromból, hogy e napokban a Dunaparton hajtatván egy a vízbe veszendő gyermeket pillantott meg. Rögtön utána ugrott és megmentette. — A derek férfi különben még az nap Ólmütz felé távozott erredével.

*(A múlt vasárnapi lófuttatás Bécsben) kedvező volt a magyar sportsmanoké. A megnyitó verseny 500 ftját gr. Esterházy Miklós, Boindstierer „je nyerte; a jockey-klub hatezer ftos díját a gr. Széchenyi Kálmán, „Cadet“ je, mely ezutal a kladrubi „Erni“-t és Captain Blue „Triumph“-ját győzte le; s a 600 aranyas császári díjat Aczel Péter „Almy-Eye“-a vívta ki.

*(Egy véginségben levő színesz.) Hetényi József agg színeszről, ki minden gyermeket a színi pályára nevelte, s egykor tekintélyes igazgató volt, azt írja a „Jász-Kunság“, hogy véginségben él, s most 100 színműre menő kis könyvtárát sorolja ki. A nevezett lap felhívja a közönséget az elagott színesz segítségére.

*(Változások a helyőrségben.) A Pesten állomásozó „Ludwig Salvator“ ezred Nagy-Váradra tétetik át és helyette a jelenleg Egerben állomásozó „Ernő szászweimari herceg“ ezred jó Pestre.

*(Hymen) Bicskey Kálmán e napokban vezeté oltárhoz Szabadkán Jojnits Lukács leányát, s Gorove miniszter is (a völégény nagybátyja) jelen volt. — Gr. Niczkyné, ki Malvina név alatt egy kötet magyar költeményt is adott ki, e napokban kelt össze gr. Odonel Henrik huszártiszttal, a s. ötok bécsi templomában. — Degenfeld József gr. Nógrádmegye volt t. aljegyzője s fogalmazó a földm. és keresk. miniszteriumban, e hó 17-én tartotta esküvőjét Losoncban Szilassy Irma kisasszonnyal. — Ujházy László, az Amerikában nem rég elhunyt menekültnek fia közül vezető oltárhoz Tornallyay Katinka kisasszonyt.

*(Az Orczy-kertben) a rend és tisztaság fenntartására rokantak fognak alkalmaztatni, mint a nemzeti muzeumban. N-Szombatból e czélből már ideérkezett egy tizedessel 8 ember, mindannyi hadastyan.

*(Az állatkertnek) afrikai vendégei érkeztek: oroszlanok, tigrisek, jaguárok s több más arisztokratikus állatfajok Casanova asszony állatseregletében. Este hat óraker tartja Casanova asszony a naponkénti előadást, a nyilvános etetést az állatkertben e czéla épített szinkörben. A belépti jegy mindamellott marad az eddigi, t. i. egy személyért 20 kr., gyermekdj 10 kr. Az állóhelyeken külön díj fizetése nélkül lehet az előadást végig nézni, s csupán az ülőhelyekért kell némi csekély díjat fizetni. — Megemlítjük ezutal, hogy az állatkert évi közgyűlése jun. 12-én lesz, az állatkerti vendéglő üvegtermében. — Az igazgatóság közzé teszi, hogy a tarsulat köszönettel venné, ha bármely lelkes ügybarát vérsével vagy bagolylyal (e nálunk annyira honos állattal) ajándékozna meg a kertet.

*(Az eladó Budán) évenként hozzávetőleg

3000 frtot fog jövedelmezni. Eddigél 1400 kutyát jelentettek bes ezekért a tulajdonosok le is fizették a 2800 frtot.

*(A budai kutyáknak) tilos a Pestre járás, a monnyiben ez rájuk nézve életveszélylyel jár. Ugyanis — a szájkosár-viselet Budán nincs elrendelve — de el van Pesten. Már most, ha egy budai kutya Pestre jön, legyen bár nyakában a salvus conductus a kifizetett eb-áddor, itt könyörületlenül elcsipetik. Mint az „Előőr“-ben olvassuk: a budai tanács Pest tanácsához fordult, hogy ne fogassa el szájkosaratlan oboit. Pest nem hajlott a kérés szavára s folytatja az irtó-háborút minden budai eb ellen, mely szájkosaratlan mori járdáját koptatni. Buda öreg asszonyosságai kétségbe vannak esve, az ottani tanács pedig nem segíthet másképp, mint hogy a közgyűlés elé viszi az ügyet.

*(Furca tárgyalt.) A pestvárosi fenytőtörvényszék pár nap előtt megindé egy nót, a ki vádolva van. Az asszony ijedten siet, el nem tudva képzelni, hogy mivel vádolják. „Fitz Mária — kezdi az előadó — hány éves ön?“ „38 éves, uram!“ — „Hm! a jegyzőkönyvben 56 áll! A három dob-utczában lakik?“ — „Nem, a Lipótvárosban.“ — „On azzal van vádolva, hogy lefoglalt tárgyaitól a hivatalos peceketek letépte?“ — „Nem is láttam én hivatalos beceketek soha!“ — „Onnek sok adóssága van?“ — „Nincs nekem semmi!“ „De ön mégis csak Fitz Mária?“ — „Dohogy vagyok, nevem Dietz!“ — „De hisz akkor nem ön a vádolt!“ — „Annak nagyon örülök!“ — s azzal a szegény megijedt asszony örvendezve futott haza.

*(Üngyikosság.) Kovács Lajos, József fhg uradalmi tisztje saját torkát elmeteszette, s azon felül több szurást tett magán, és seibein meghalt. — A magát gyógyíthatatlan tiszteri betegsége miatt kivégzett Marjalaky Károly minisz. titkár egy levelét (melyet testvéréhez írt) közli a „P. Napló“, megemlítve, hogy e derek és ügybuzgó férfi még halála napján is mind földolgozta a nevére kiosztott ügydarabokat.

*(Egy angol.) Ros nevű ácsapallér a Maros-Vásárhelyről Torda felé vezetett vasutvonalon, küzelőbb tollkással vetett véget életének. Mint mondják családja nem akart eljönni Angliából, rongált egészsége pedig nem engedte, hogy családját két helyütt főtartassza, ezért metszette át torkát. Az összes telepi személyzet megsajnálta a kitünő munkás, szakmájában avatott férfi halálát. A sírnál Dózsa Sándor asztalos tartott gyászbeszédet.

*(Névváltozások.) Doll József „Dolnai“-ra, Tumerau Erzsébet „Terei“-re, Mayer Károly „Major“-ra változtatta nevét.

*(Halálosok.) Écskai Lázár Zsigmond, az écskai uradalom tulajdonosa és az écskai Lázár család utolsó fiamaradéka, cs. kir. tábornok f. hó 17-kén meghalt. — Mult csütörtökön hunyt el Budán b. Dietrich tábornagernagy 87 éves korában. Az elhunyt, miud mondják legőregébb tábornoka volt az osztrák hadseregnek. — Chemelányi József pesti kegyes tanítórúdi áldozár és tanár, f. hó 19-kén életének 35-ik tanársága 16-ik évében meghalt. — Spakovszky Lőrincz lengyel születésű, a 48—49-ik honvédseregnek egyik jeles bajnoka, utóbb baracskaí utibiztos f. hó 21-én tehát épen Budavár bevételeknek évfordulóján meghalt. — Táján e hó közepén hunyt el Kéler Ferdinánd, az eperjesi váltótörvényszék ülnöke, munkás férfit, 45 éves korában. — Heinrich Nep. János lovag e hó 23-án 95 évss korában végelgyengülés-Pesten meghalt.

*(Gr. Beust legidősb. fia.) Frigyes, ki mint tengerész tiszt részt vett a kolotásiai expedícióban, Honolulu-ban megkapván a lázat, 26 éves korában meghalt.

Nemzeti színház.

Péntek, máj. 20. „Sheridan“ Színmű 4 felv. Irta Langley Ayllie; ford. Cserepögi. Szombat, máj. 21. „Don Juan“ Opera 2 felv. Zenéjét szerz. Mozart.

Vasárnap, máj. 22. „Lilliomfi.“ Vigjáték 3 felv. Irta Szigligeti. Hétfő, máj. 23. „A társadgyból.“ Színmű 4 felv. Irta Bauerfeld; ford. Szerdahelyi. Kedd, máj. 24. „Tell Vimos.“ Opera 4 felv. Zenéjét szerz. Rossini. Szerda, máj. 25. „Coriolanus.“ Szomorujáték 5 felv. Irta Shakespeare; ford. Petöfi S. (Némethy Irma k. a. fölépteül.) Csütörtök, máj. 26. „Borgia Lucretia.“ Opera 3 felv. Zenéjét szerz. Donizetti. (Kaiser-Ernatné assz. fölépteül.)

Szerkesztői mondanivaló.

— Gyömrő. B. P. A nazárúnsokról szóló közlemény folytatását kérjük. Ha tovább is ily modorban lesz tartva, s a közvetlen tapasztaláson alapuló érdekes és jellemző részletekkel rakva, mint e kezdet, épen nem gátolja közlését az, hogy egyik napilapban a kérdésről közelebbi tüzetes ismertetés jelent meg.

— Egyedül. Onnek minden költeményében van valami, a mi megnyeri rokonszenvünket s tehetésége felől kedvező véleményt költ; de majd mindenikben van valami, a mi arramatat, hogy a tehetőség még nincs eléggé kiforrva, megistatva, s a tollat nem kezeli még elég bizottsággal arra, hogy mindent elhagyjon a mi felesleges s az egyes vonások közt teljes öszhangot teremtessen. Jelen költeményét is szívesen közöljük, ha a 3-ik versszakot egészen kihagyja, ehhez képest a 2-nak utolsó három sora helyébe más tesz, s általában az egészet, különösen a három végső strófát világosabb teszi.

— Szeged. O. P. Az örök mondyon állítólagos föllalásait s arra vonatkozó tervezeteket még a m. akadémia ügyrende is kizárja a figyelembe vétel alól. Ez ugyan nem kötelezi a szerkesztőseket; de mi is azon nézetben vagyunk, hogy miután a tudomány (nevezetesen az eróművészet) az örökmondyon lehetetlen, sőt képtelen voltát csiláthatatlannal kimutatta, az ilyes gépezeti álmadázások még a kuriosum érdekét is elvesztették. Részinkről nem tudunk senkit, sem egyest, sem testületet vagy vállalatot, a hova őnt azon reménnyel utasítanók, hogy tervet figyelembe fogna általa vétetni.

— H-Szoboszló. B. I. Nem közölhetők. A mit pedig magunk a közlésre méltónak nem tartunk, azt más szerkesztőségnek sem ajánlhatjuk. Önmagára bizuk tehát hogy küldje be oda, a hova jobbnak látja.

— Veszprém. J. E. Az igazításokat megkaptuk. Az ismertető czikket alkalmas időben, t. i. a nyári furdó idény alatt, s tehát csakugyan nem sokára, közölni fogjuk.

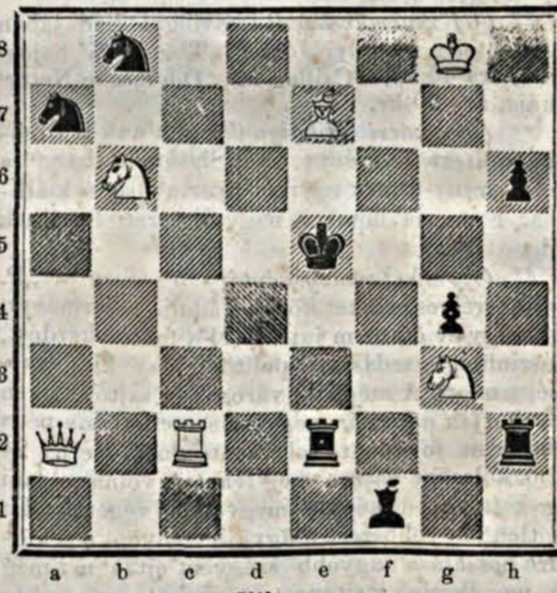
SAKKJÁTEK.

548-ik sz. f. — Kvicala A.-tól

(Prágában.)

(Az első cseh feladvány tornából.)

Sötét.

Világos.

Világos indul s a harmadik lépésre mattot mond.

Az 543-ik számú feladvány megfejtése.

(Bayer Konrádtól Olmützben.)

- 1. Hd5-b6+ Kd7-d6
2. Be5-c6+ Kd6-c6:
3. He7-a6 . . . . . tetzés szer.
4. Be3-e6 matt.

Helyesen fejtették meg: Veszprémben: Fülöp József. — Harasztiban: Gr. Festetics Benno. — Miskolcon: Czenthe József. — Jászkiegyen: Galambos István és László. — A pesti sakk-kör.

TARTALOM

Kerkapoly Károly (arckép). — Apám is meghalt!... — A megállott óra (vége). — Egy francia utazó déli Magyarországáról, IV. (négy képpel). — Irodalomtörténeti kalászat. — Türedékes vázlat országgyűléseink időnkénti képeröl. — Bathyán Lajos temetése. — Az chás és chhalálról. — Egyveleg. — Tarház: Irodalom és művészet. — Közintézetek, egyetlek. — Egyház és iskola. — Ipar, gazdaság, kereskedés. — Közlekedés. — Mi újság? — Nemzeti színház. — Szerkesztői mondanivaló. — Sakkjáték. — Heti naptár.

Felölös szerkesztő: Nagy Miklós. (L. magyar-utca 21. sz.)

HIRDETÉSEK.

1839-ki Rothschild sorsjegyek.

A létező sorsjegyek közt ezek a legrégebbek, s még csak hat húzásuk van hátra, mig az egész kölesön fedezve lesz.

Azon szilárd meggyőződésnél fogva, hogy e sorsjegyek vég-határidejükig az árfolyamban két-háromszorosan emelkedni fognak, mi máris nagyban valósul; továbbá a nagy mérvű fönyeremények: 210,000 és 300,000 frt, végre az érdekes játék, arra kényszeritenek, hogy e sorsjegyeket részletekre adjam el. És pedig:

Egy egész 1839-ki sorsjegyet 32 havi részletfizetésre, 25 frtjával. Egy ötöd „ „ „ „ „ „

S egyuttal ezennel tudatom, hogy én minden részletfizetésre nálam vásárolt egész 1839-ki sorsjegyet, ha az a sorozat-húzáson, mely a számhúzás előtt mindig 3 hónappal történik, kihuzatnék, 1100 frton visszaváltani magamat kötelezem, és így

minden vevőnek darabonként 300 frt valóságos nyeremény van biztosítva, s miután a még hátralevő 6 húzáson minden sorsjegynek ki kell huzatnia, a kis részletekben lefizetett 800 frt helyett mindenesetre 1100 frtot kap.

Miután ugy intézkedtem, hogy kívánatra minden sorsjegy felmutatható, s a hátra levő részlet lefizetésével minden órában átvethető, ennél fogva azokból társasjátékot nem is rendeztem, hanem egyes sorsjegyeket adok, s a vevő nemcsak a nyeremény egy részére játszik, hanem az egészre jogszerű igényt tarthat. Egyszerre több részlet is lefizethető, s ez esetben évi 6% kamat adatik.

Utánvét is elfogadtatik.

Vidéki megbízásokhoz kérem az első részletet az 1 frt. 25 kr. bélyegdíjjal együtt mellékelni.

Azon kellemes öntudatban, hogy a mélyen tisztelt közönségnek ez alkalommal valami nagyszerű kamathajtót és érdekeset nyujtok, reményelem, hogy számos megrendelést fogok kapni, melyeket a mig készletem tart, pontosan teljesitendek.

FISCHER M. L.

váltóháza Pesten, a „Fortunához“ hatvani-utca 16-ik szám.

LIEBIG-féle HUSKIVONAT FRAY-BENTOS-ból (Dél-Amerika.)

LIEBIG-féle HUSKIVONAT-TÁRSULAT LONDONBAN.

Nagy megtakarítás báztartásra nézve.

Azonnali előállítás erőteljes buslevesnek, mely az árnak egy harmadánál olcsóbbá kerül, mint a frís marhabusból főzött. — Elkészítése s megjavitása mindennemű levegek, mártalék s főzéseknek stb.

Erősítő ételéd gyengélek s beteges számárá.

Jutalmazva két aranyéremmel, Páris 1867; Havre 1868.

A nagy becsületdiploma — mint legnagyobb kitüntetés — Amsterdam 1869.

Kisebb részletekbeni árak a magyar-osztrák birodalomra nézve:

- 1 angol font tégely 1/4 angol font tég. 1/4 angol font tég. 1/4 angol font tég.
5 frt. 80 kr., 3 frt., 1 frt. 70 kr., 92 kr.

Csak azon esetben valódi, hogy ha minden tégely az itt oldalt látható aláírással van ellátva.

Nagybani raktár a tarsulat levelező tagjánál: THALLMAYER A. és társánál Pesten, s Becsben: KLOGER és fia s VOIGT JÓZSEF és társánál. 742 (8-22)

Helyiség változtatás.

Van szerencsém ezennel tiszteltel tudatni, hogy az eddig, a hatvani-utczában létezett üzlethelyiséget máj. hó 1-én az első

hazai fakarekpenzár épületébe

Pest, (redtanoda-utca) tettem át.

Midőn rendes dolgozóimnak, valamint a nagyérdemű közönségnek irántam eddig tanusított kiváló részvétel megköszönni kötelességemnek ismerném, — szives figyelmüket kérem ki ez újonnan berendezett s kész férfi-öltönyökkel dúsan ellátott raktáramra. — Helyi vagy vidéki megrendelések a legutányosb árak mellett, gyorsan s pontosan eszközöltetnek.

836 (4-4)

Hazay Lajos, polg. szabó mester.

Fűszerkereskedés megnyitás.

Van szerencsém ezennel a t. cz. közönségnek tudomására hozni, miszerint a Bauhofer és Järmay cég alatti fűszerkereskedést átvetttem, mely egy-átalában friss árakkal ellátván, ezutal is föfeladatomnak tekintendem, a t. cz. közönség becses bizalmát jó, olcsó és pontos kiszolgáltatás által kiérdemelni. Ennek következtében ajánlani

5 font jőféle s tisztailésű kávé csak 2 ft. 80 kr.

5 font

Portorico-kávé . . . 3 ft. 40 kr. Plant-Clylon-kávé . . 4 ft. 20 kr.

Arany-Java-kávé . . 3 „ 80 „ Cuba-kávé egész finom 4 „ 40 „

Laguayra-kávé . . 4 „ — „ Gyöngy-kávé egész fin. 4 „ 50 „

továbbá: Czukor, brasíliai-rhum egy pint 1 ft., legfinomabb jamaikai-rhum, Pecco-virág- és Souchong-thea, sardinák, mustár és sajt-félek a legutányosb áron kaphatók Pesten,

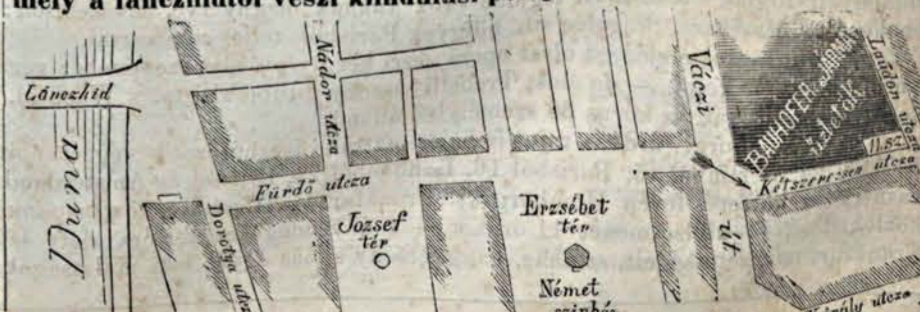
Järmay Armin-nál

(ezelőtt Bauhofer és Järmay.)

a két szercesen- és Laudon-utca szögletén, 11-dik szám alatt

Vidéki megrendelések a pénzüsszeg beküldése vagy utánvét mellett a leggyorsabban eszközöltetnek. 717 (6-12)

A t. cz. vidéki közönségnek! Üzletem könnyebb feltalálása tekintetéből szolgáljon tájékozásul az itt lenyomott tájrajz, mely a lánchídtól veszi kiindulási pontját!

Helgoland tengeri fürdő.

Junius 16-án veszi kezdetét egyidejűleg a fürdő-intézet megnyitásával a gőzhajózás, mely mint az Elbe, mint a Weser folyóból kiindulva tartja fenn rendszeres összeköttetést a szárazföld és Helgoland között s bejáratát október 14-én. — Ezen összeköttetés két nagyzerű tengeri vas-csőhajóval eszközöltetik, mely kizárólag személyszállításra építették 1865-ben furdósutak számára a legnagyobb berendezve, magában foglalnak díszes salongot, külön választott női és magánkajutkát, az étkezésre pedig — különös gond fordítottatik.

A gőzhajózás igazgatóságai részéről, a következő menetev állapítottatt meg: **Hamburgból Helgolandba** a hamburg-amerikai nyalab-részvény-társaság gőzhajói tartják fenn a közlekedést.

Cuxhaven. Lührs J. A. kapitány vezetése alatt.

Junius 16-tól július 16-ig minden hétfőn és csütörtökön.
Július 17-től szeptember 15-ig minden hétfőn, csütörtök és szombaton.
Szeptember 16-tól — 30-ig ismét minden hétfőn s csütörtökön.
Továbbá október 6 és 16-kán.

Indulás Hamburgból reggeli 10 órakor.

Helgolandból Hamburgba vis. a, minden reakövetkező napon, de soha 7 óra előtt. Ezen hajó, mely gyorsaságra nézve az Elbe folyó egy gőzöse által sem szárnyaltott még túl, az egész utat 6-7 s az illetőleges tengeri utat körülbelül 2 óra alatt teszi meg.

Bremerhaven Geestemünde-ből Helgolandba az északnémet Lloyd gőzhajója szállítja az utasokat.

Északitenger. Putscher J. kapitány vezéréte alatt.

Junius 25-től július 9-ig minden kedden és szombaton.
Július 12-től szeptember 13-ig minden kedden, csütörtök és szombaton.
Szeptember 17-től október 1-ig ismét minden kedden és szombaton.
Továbbá szombaton október 8-án.

Helgolandból Bremerhaven-Geestemünde-be vissza minden reá következő napon, mégis megállapodva vasárnap Helgolandban.

Indulás Helgolandba a bremai első személyvonat megérkezte után; a visszameneteket akép rendezvén fel, — hogy a megérkezés idejekorán az áthaladó vasutvonatokkal összevágjon. 835 (2-50)

E hirdetés alkalmával legyen szabad még a következőket felemlíteni: Helgoland szigete fekvése által a nyílttengeren ismerve mint fürdőhelyet — kitünőleg kedvezményezett; megemlítendő a többi közt számtalan fürdőhely, melyek minden időben, mint erősebb tengeri s mint gyengébb síkfürdők a sziget mindkét oldalán egyaránt biztonsággal használhatók. Továbbá a szárazföldnek több mérföldnyi távolságra esése által, a tengeri szpecifikus tulajdonai, — mely tulajdonok legfőbb befolyással van a tengeri fürdők gyógyerejű hatóságára minden változatos befolyásoktól megóvatnak; minélgya Helgoland, mint **egálji gyógyfürdő** máris világhíre jutván, a legnagyobb részvétel karoltatik fel. Fris tehén-savó s mindenemű ásványvizekről a vidékbeli gyógy-szertár gondoskodik.

A társalgási ház gyönyörű salongóival, bálók, hangversenyek, színház tengeri séták evező- és vitorlahajókon, versenyosnákázás, vadászat és halászat által, valamint a magneben képzésnél egyetlen sziklabarlang — kivilgostásaiaval a fürdővendégeknek vonzó és változatos időtöltést nyujtatik.

Megrendeléseket lakásokra elvállal az alórt igazgatóság; valamint dr. Aschen fürdői orvos, orvosi tudakozásokra utasításokkal szolgálni késnek nyilatkozik. Helgoland, áprilisban 1870.

A tengeri fürdő-igazgatóság.

Nyári idény 1870.

Homburgi fürdő

Nyári idény 1870.

M. Frankfurt mellett.

A **homburgi források gyógyereje** mindazon betegségekben érvényesíti nagyszerű hatását, melyek a gyomor és altest háborogtatott működéséből képződnek, a szervekre jótékony ingert gyakorolnak s a megrogált cirkulációt tevékenynyé teszik, s az emésztő képességet rendezik; mirigy s altesti idült bajokban különösen a **máj és lép, sárgaság és közhvényre** nézve csodaszzerű hatást gyakorolnak, s olynomű betegségekben is, melyek az idegrendszer túlfeszített izgatagságából származnak, a homburgi ásványvizet használatára felelte nagy hatással bírnak.

A **fürdőházban** nemcsak egyszerű édesvíz-fürdők, hanem orosz-gőzfürdők, valamint sós- és tífenyű-fürdők, anyalgy, korpa, kén- és fürdő-szappan hozzáadásával vagy a nélkül — szolgáltatnak. **Idült borbajok** ellen, néhány év óta kitünő eredménnyel szappannal vegyített ásványkátrány-fürdők is alkalmaztatnak.

A már évek hosszúsorán át fenálló hidegvíz-gyógyintézet, (a pünkösdi kútnál) a t. cz. közönség számára ugy mint ezelőtt, ugy most is nyitva áll. Ezenkívül oly betegek, kik a hidegvíz-gyógyintézet rendszeres használati akarják, azok dr. Hitzel ural, ki kizárólag a hidegvíz-gyógyintézet vezetésével van megbízva, — mint az intézetben, mint saját lakásán naponként értekezhetnek.

Savó, a svájci Alpensennen-ből, (Appenzell kantonban) kecsketejéből kettős elválasztás által készítettik, s reggel a forrásoknál a szükségletekhez képest vagy magában, vagy vegyítve különemű ásványvizekkel — szolgáltatik.

A nagyzerű **társalgási ház**, egész éven át nyitva áll; magában foglal pompásan díszített helyiségeket, ezek közt egy nagyzerű bál- s hangverseny-terem, egy étkező- s kitünő szellőzött biliárd-terem, több izlotesen díszített játszó-terem, kávé- és dohányzó-szoba.

A nagyzerű **olvasó-kabinét** a t. cz. közönség számára minden díj nélkül folyvást nyitva áll, ellátva: a legolvasottabb német, franczia, angol, olasz, orosz, lengyel és holland politikai és szépirodalmi lapokkal, a pompás éterem, melyben étlap szerint lehet étkezni, a gyógykert szép asphaltrerkélyre vezet; a konyha a hírneves Chevet-re van bízva Párisból. A gyógy-zenekar, mely 40 kitünő tagot számlál, naponként háromszor, u. m.: reggel a forrásoknál, délután a kert zene-pavillonában s este a bálteremben játszik.

A multévben, azon kedvező alkalom — mely épen kínálkozott — lön felhasználva, hogy a t. cz. vendég-közönség a párisi Palais Royal színház hírneves művészek humoristikus előadásait mint ujdonságokat élvezhette. A küszöbön álló idényre egy igen vonzó változatosság van kilitrásba helyezve; junius hó közepétől július végoig az Opera comique francias tagjai — Auber, Boieldieu, Halevi, Adam, Herold Ricci stb. kedvelt hangszer-zeneműveit fogják előadni. A legjobb erők vannak megnyerve, nevezetesen: Capoul, Du West, Bataille hírneves énekesek s Marimon, Singelee stb. hölgyek Párisból, teljes zenekarral.

Augusztus elején az olasz opera veszi kezdetét s tart szeptember végeig; Patti Adeline ünnepezt művésznő iemét itt fog énekelni, — de most Trebelli asszony kitünő altista, s Wachtel, Bettini, Verger, Bagagiolo stb. énekes társaságában; a kórus 30 személyből álland.

A homburgi fürdő, a rajna és bajor-osztrák vasutálózat bevezett építésével, Európa kellő közepén fekszik. Bécsből 24, Berlinből 15, Párisból 16, Londonból 24, Brüsszel és Amsterdamból 12 óra alatt érnek oda, (közvetlen vasuti összeköttetés levén Homburgik). Frankfurt és Homburg közt naponként 18 vonat tartja fenn (ide s oda) a közlekedést, — utolsó menet 11 órakor — s a vendégeket fél óra alatt szállítja, mely által alkalom nyujtatik Frankfurt nevezetességeit, színház, hangverseny s más egyéb esti mulatságokat meglátogatni. 817 (5-12)

Kiadó-talajdonos Heckenast Gusztav. — Nyomatott saját nyomdájában Posten 1870 (egyetem-utca 4-dik szám alatt).

A 31° R. természeti melegénél vasat és szénsavanyt tartalmazó

vihnyei fürdőbe

az idény, május 15-én evén kezdetét.

Bővebb tudósítást nyujt a fürdő igazgatóság vagy a megyei fürdő-orvos dr. Boleman István.

880 (3-3)

Gyermek vázomemiek.
Hosszú nyakcsók, ingesekék, szakállak, köcsört zabonykák és fókók stb.

Kereztelő készletek.
Türsch F.-ni

Pestben, vitézi-utca 10-dik szám.

Hatodik kiadás
(magyar nyelven harmadik)

A neml élet

Itkai s veszéylek.

Értekezések a nemzés és neml be-

vezetéséről, az utóbnaik orv- és gyógy-

szertéről, a hűvösök, ragályosaról

és Dr. Kodet leonyi orvost

ragályelleni legbiztosb sz-

szertéről.

A ténl esetű ivarszekek beosztási ábrával.

Arv. I. ujjfonat.

Postán megkeltűve 10 krajár többi

utánvétel 40 krajár többi.

Megrendelhető szerzőiől következő

szám alatt:

Dr. Eiber V. P.

Pestben, József-utca 69-ik szám

saját kiadásban.

Huile balsamique (balzsamos-olaj).

jónak tapasztalt s a legnagyobb tekintélyek által számtalan bizonyítványokkal igazolt szer a fülféreg-rákfene ellen, vadász és vizslakutyáknál.

1 üveg ára 2 ft. 25 kr. a. é.

Life preservers, Pills for dogs. (kutyá-lapdacsek).

Egy hírneves angol állatorvos által 30 éven át használt kutyá-lapdacsek nemcsak előmozdítják a fül-rákfene gyorsabb gyógyulását, — hanem megszüntetik a kutyákat minden másegyéb betegségtől, u. m. nehézkör, vidatáncz, közhvény-szűrtől, az eb-düh ellen pedig a legnagyobb sikerrel használható.

Egy skatulya ára 1 ft. 10 kr.

Bérmentes levelek által megrendelhető: Bittner Gyula gyógyyszerésznel 813 (3-6)

Heckenast Gusztav könyvkiadó-hivatalában Pesten (egyetem-utca 4. sz. a.), megjelent és minden hiteles könyvkereskedésben kaphatók:

Tompa Mihaly.

Virágregék.

Negyedik kiadás.

Színnyomatu czimvel.

8-rét 320 lap) fürve 2 ft. 50 kr., vászonba kötve 3 ft. 60 kr., diszkadásban 5 ft.

Csak alapos gyógyítás biztosit utobajok ellen.

Titkos betegségeket s tehetetlenséget, elgyengült férfierőt.

gyakori magümlések, sőt a végképeni tehetetlenség katonai és polgári körökben sikerral használt egyszerű módszerrel bámulatos gyorsan és alaposan (az ujonnan keletkezettek 48 óra alatt) gyógyítja Weiss J. gyák. orvos és szülész, az itteni cs. kir. garnizon főkorházban kiszolgált osztály-orvos, minden alkalmatossággal ugy a titoktarás, mint a gyógyezelokokhoz jól beosztott rendelő-intézetében Pest, Sebestyén-tér 4-dik szám 1-ső emelet, (a „2. huszárhoz” címzett kávéház fellett), naponként reggel 7 óratól 10-ig és délután 1-4 óráig.

Férflak és hölgyek részére külön bemenet és külön városzoba. Díjjal ellátott levelekre leggyorsabban válasz, és kívánatra gyógyszerrel is gondoskodik. 875 (2-12)

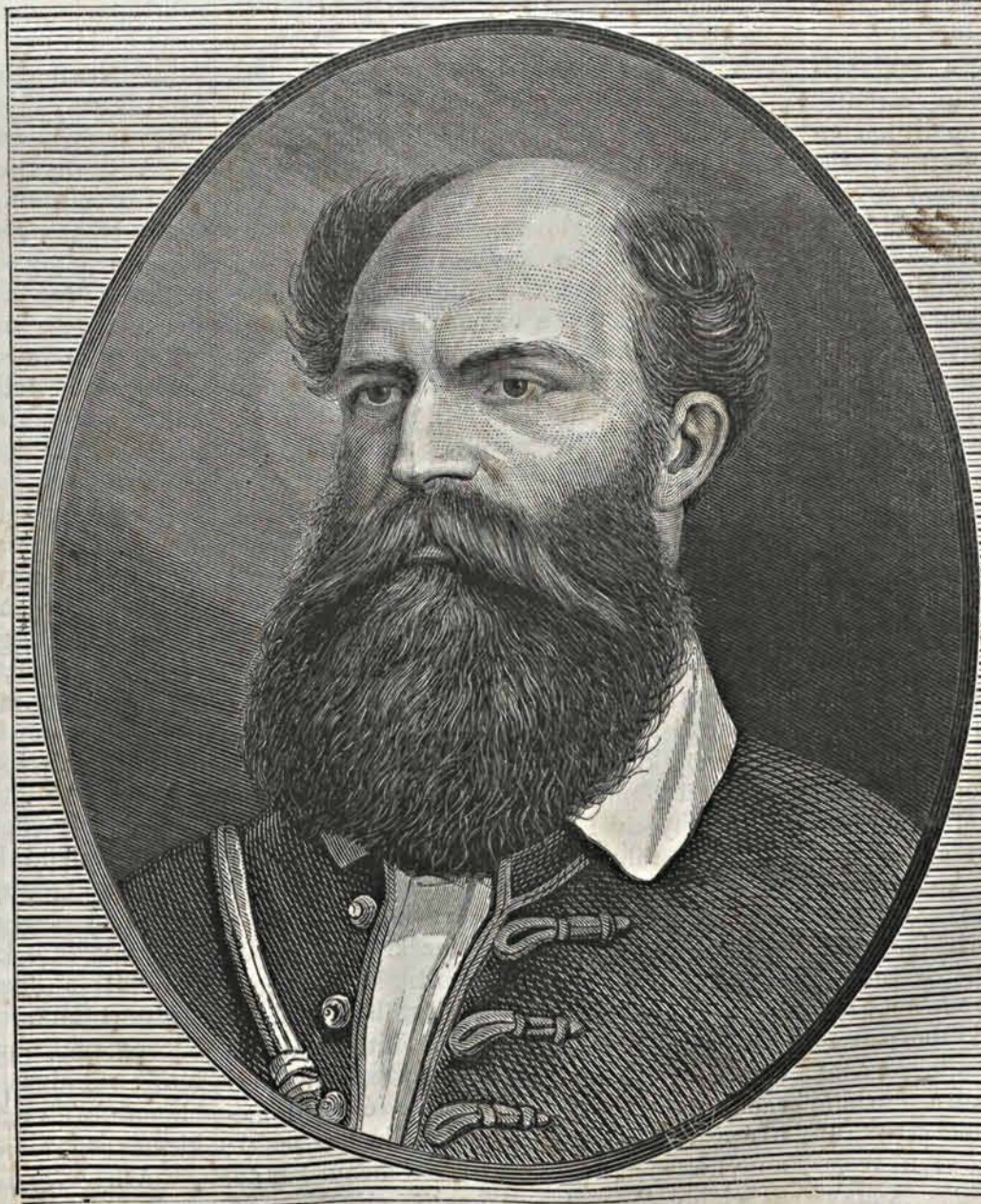
Pest, junius 5-én 1870.

Előfizetési föltételek: a Vasárnapi Ujság és Politkai Ujdonságok együtt: Egész évre 10 ft. — Félévre 5 ft. Csupan Vasárnapi Ujság: Egész évre 6 ft. Fél évre 3 ft. — Csupan Politkai Ujdonságok: Egész évre 5 ft. — Fél évre 2 ft. 50 kr.

Hirdetési díjak, a Vasárnapi Ujság és Politkai Ujdonságokat illetőleg: Egy négyzer hasábotott pett sor, vagy annak helye, egyszeri ígatásnál 10 krajárba; háromszor- vagy többször ígatásnál csak 7 krajárba számítatik. — Kiadó-hivatalunk számára hirdetésnyeket elfogad Bécsben: Oppelik Alajos, Wollzeile Nr. 22. és Hansenstein és Vogler, Wollzeile Nro. 9. — Bélyeg-díj, külön minden ígatás után 30 ujkracár.

Gróf Batthyány Lajos.

E napokban üli az ország fővárosa s az egész nemzet, egyik legnagyobb s leghivebb fiának emlékezetét. Gróf Batthyány Lajos, az első magyar miniszterelnök az, kinek a szabadság és jog szent ügyében áldozatul kelle esni, kinek vértani halála, társaiával együtt, örökre véres betükkel jegyzé 1849. október 6-kát a magyar történetévkönyvébe. A véritélet golyói által átszegett homloka s nemes szíve, eredeti, mocsoktalan büszkeségökben állanak ismét a nemzet tudalma s a történeti élete előtt s pomaradványai, melyek két évtizeden át egy sírbolt rejtekében fektüdtek, elvonva a nemzeti hála és kegyelet ovatói elől, most az öket megillető diszszel, hazáját szerető s a hazafi érdemet becsülni tudó nép ezrei által kísérvé, helyzetnek át ünneplésen és nyilvánosan a köztemetőbe, hol azokat a kegyelet minden alkalommal fölkeresheti és megkoszoruzhatja.

E napok kétségkivül nagy benyomást teendének mindazok kedélyére, kik e nem anynyira pompás, mint lelkesült ünneplésségek tanui leendenek. Nem gyászfátyol, a dicsőség glóriája leng e koporsó fölött. Nem a boszu érzelmeit költi föl e ravatal látása; az elzajlott évek magasra verődő vészszullamái lecsillapultak már, s felettök a béke és megnyugvás napja ragyog. De a hivek és nagyok emlékezeté nem vész el, nem halványodik meg, évek hosszu sora és változott körülmények hatása alatt; s a homlok, lemosva róla a vért,

Gróf Batthyány Lajos, az első független felelős magyar miniszterium alakítója és elnöke, 1809-ben Pozsonyban született. Atyját, gróf Batthyány Nep. Jánost korán vesztvén el, szegény nemes családból származott, könnyelmű és pazarló anyja pedig keveset gondolván gyermekeivel: első nevelése nagy mértékben elhanyagoltott. Szilaj és nagyterőrő természeté nem kedvelvén az iskolai szikkörű életet, igen fiatalon katona lett, s teljes ereje szerint pazarlott és élvezett.

Katona korában Velence közelében állomásozván, a szép s művelt Olaszország tetemes benyomást kezdte gyakorolni az ébredő ifjunak szívére s lelkére; Velence migazdagsága s Itália pompás természeté felrázta észtehetéseit s képzéldését. Itt érte el 18 éves korát, mely év életében forduló pontot képez; elvadtul kedélye a déli szelid éghajlat alatt némileg megszeldült, esze nyilni s érni kezdett, s a magasztos, nemes és nagy iránti fogékonytsága fejledezni. Komolyan fogott a tanulmányokhoz, érezte magában az első nevelés hiányát, s a mulatság és élvezet mellett önképzésre is szánt időt. Már ekkor felszirázott elméjében azon eszme, s lelkében azon forró vágy, hogy hazájában kezdjen állásához méltó pályát, s a háboru ekkor nygis valószínűtlen lévén, kilépett a katonaságból. Anyja ezalatt nagy pompával élt, s mulatságot vadászva, gyermekeit elhanyagolva, Európa fővárosaiban utazott és fecserlett,

GRÓF BATTYÁNY LAJOS.